

26.02.2015

ÅRSRAPPORT

2014

NORSK ROMSENER

Innhold

I. Leders beretning	3
II. Introduksjon til virksomheten og hovedtall	5
III. Årets aktiviteter og resultater	6
III.1 Aktiviteter	6
III.2 Resultatrapportering	17
1. Maksimal utnyttelse av deltakelsen i ESAs romprogrammer	18
2. Maksimal nytte av Norges deltakelse i EUs romprogrammer	18
3. Videre utvikling av nasjonal rominfrastruktur	20
4. Effektiv offentlig forvaltning og verdiskapning også utenfor romvirksomheten	20
5. Anerkjent rådgiver for norsk forvaltning og næringsliv	21
IV. Styring og kontroll i virksomheten	23
IV.1 Risikovurdering og intern kontroll	23
IV.2 Likestilling og arbeidsmiljø	24
IV.3 Tidstyver	25
IV.4 Fullmakter	26
V. Vurdering av fremtidsutsikter	26
VI. Årsregnskap	27

I. Leders beretning

Norsk Romsenter er statens strategiske, samordnende og utøvende organ for å sikre en effektiv utnyttelse av verdensrommet til beste for det norske samfunnet. For å lykkes med dette har jeg som leder til rådighet viktige ressurser, først og fremst i form av en stab med høy kompetanse, Norges medlemskap i den europeiske romorganisasjonen ESA og et utstrakt internasjonalt og nasjonalt samarbeid på mange nivåer. Etter min mening lykkes vi godt med å bruke både menneskelige og finansielle ressurser på en god måte for samfunnet.

Et viktig budskap å formidle for meg er at romvirksomhet er sektorovergripende og at den derfor ikke kan settes i bås. Den inneholder sterke elementer av teknologi, vitenskap, informasjonsteknologi og industriutvikling, og er i tillegg en betydelig utenrikspolitisk faktor. I dagliglivet er romvirksomheten integrert i mange praktiske oppgaver, som taxibestillinger, minibankuttak, vær- og føremeldinger, veibrøyting og sporing av lite lydige hunder.

På grunn av romvirksomhetens sektorovergripende funksjon har Romsenteret fått i oppgave, som en del av sitt oppdrag, å bidra til å realisere regjeringens mål for andre politikkområder, slik som nordområdene, klima- og miljøpolitikk, samfunnssikkerhet, transport og forskning.

Romvirksomhet er svært langsiktig og med bakgrunn i Stortingsmelding Nr. 32 om romvirksomhet til næring og nytte har vi utarbeidet en strategi for norsk romvirksomhet fram til 2020. I strategien synliggjøres viktige valg som skal gjøre det mulig for Norge å oppnå målene som er beskrevet i stortingsmeldinga. Disse er spesielt knyttet til målet for vekst og sysselsetning innen romindustrien, og målet om dekning av samfunnsmessige behov. Når det gjelder målet om industriell vekst, slår det negativt ut at de nasjonale følgemidlene for 2014 ble vesentlig redusert, og at reduksjonen ble videreført i budsjettet for 2015. Sett i lys av den positive omtalen av samspillet mellom følgemidler og ESA-innsats i departementets eksterne evaluering av norsk romvirksomhet utført av konsulentfirmaet PwC, er dette sterkt beklagelig. Kuttet i et av de mest sentrale virkemidlene Norsk Romsenter har til disposisjon, vil etter min mening gjøre det vanskeligere å oppfylle målene i stortingsmeldingen.

Sommeren 2014 ble den norske satellitten AISSat-2 plassert i bane. Bygging og oppskyting ble muliggjort gjennom bruk av midler til nasjonal infrastruktur (post 74) i vårt budsjett, og oppsparte ressurser. Sammen med forsøkssatellitten AISSat-1 utgjør AISSat-2 nå et eget, norsk romsystem for overvåking av skip i våre farvann. Gjennom en avtale med Kystverket har Norsk Romsenter finansiert en identisk tredje satellitt med en videreutviklet AIS-mottaker om bord. Den skal etter planen opp i 2015.

Norsk Romsenter ble forbauset over forslaget fra regjeringen om at Norge skulle melde seg ut av det europeiske miljøovervåkningsprogrammet Copernicus. Reaksjonen fra hele brukermiljøet og deler av det politiske liv var også tydelig negativ til forslaget. Det var svært positivt at motstanden medførte at det framlagte forslaget ble omgjort i Stortinget. Med bakgrunn i vedtaket om deltakelse har etaten arbeidet intenst overfor EU for å sikre de norske interessene. I tillegg til de forventede nytteverdiene i Copernicus har norske aktører fått betydelige og sentrale industrielle og operasjonelle oppgaver. Blant

de mindre landene som har oppnådd kontrakter, er Norge sannsynligvis det eneste hvor kontraktsvolumet vil overstige kostnadene ved medlemskap.

ESA gjennomførte et ministerrådsmøte i desember i 2014 i Luxembourg. Dette møtet skulle blant annet søke å finne løsninger på de forholdene som ikke ble avklart ved forrige møte i 2012. Dette gjaldt spesielt innen utviklingen av Ariane 6-raketten, etterfølgeren til den vellykkede Ariane 5-raketten. Ariane 6 har et teknologisk konsept som kan gi sentrale og utviklende oppgaver for norsk industri. Norsk Romsenter valgte å ikke be om nye midler til en deltakelse i Ariane 6-programmet, men overførte i stedet utviklingsmidler fra det generelle teknologiprogrammet. Det er fra etaten planlagt en tilførsel av midler i ESA-programmene ved neste ministerrådsmøte i slutten av 2016.

Gjennom 2014 har Norsk Romsenter utarbeidet et bakgrunnsdokument om bredbånd nord for 75°N. Dette er gjort på oppdrag fra maritim avdeling i Nærings- og fiskeridepartementet (NFD). Dokumentet konkluderer med at kun gjennom en norskledet satsing med oppskyting av spesielle satellitter vil et slikt bredbåndsbehov kunne tilfredsstilles.

En av etatens løpende oppgaver er å få så krevende og givende industrioppgaver som mulig ut av innsatsen i ESA. Innen de frivillige programmene ligger Norge nær en returfaktor på én, for noen programmer opp i en faktor på om lag 1,25. Derimot har vi hatt større problemer med å få en tilfredsstillende retur på den obligatoriske delen av ESA-medlemskapet. Et vedvarende arbeid har nå brakt den totale returfaktoren opp i 0,96. Dette arbeidet må fortsette, og det er viktig at oppgavene som ESA gir ut innen de obligatoriske programmene, kan utnyttes av Norges nisjepregede industri.

Arbeidet nasjonalt for økt virksomhet på nedstrømssiden koordinert med andre deler av virkemiddelapparatet ble startet, men stilt delvis i bero, hovedsaklig i påvente av en avklaring av Copernicus-situasjonen. Videre avklaring av roller og nasjonal koordinering videreføres, men reduserte midler på post 72 vil være begrensende for Romsenterets innsats.

Arbeidsmiljøet i Norsk Romsenter vurderes av meg som svært godt. Det er liten utskifting av ansatte, vi har meget lavt sykefravær og styrkingen av driftsbevilgningen har gjort det mulig å ansette flere medarbeidere i faste og prosjektrettede stillinger.

Oslo 26. februar 2015

Bo Nyborg Andresen

Administrerende direktør
Norsk Romsenter

II. Introduksjon til virksomheten og hovedtall

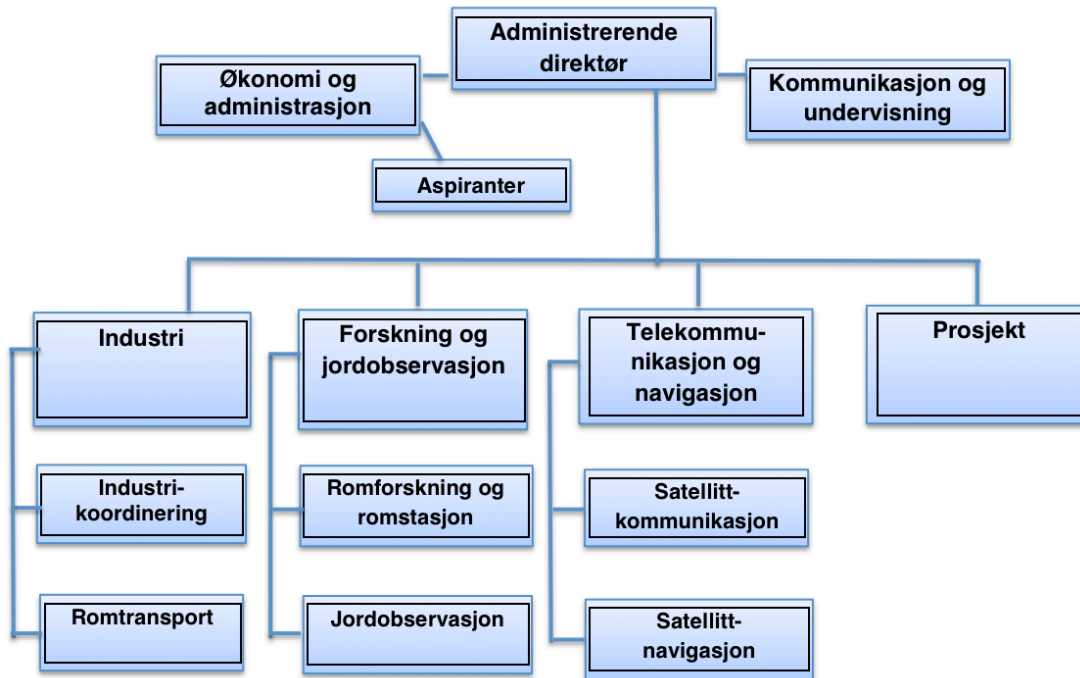
Norsk Romsenter er et nettobudsjettert forvaltningsorgan med særskilte fullmakter. Vår oppgave er å fremme og ivareta Norges interesser i den europeiske romorganisasjonen ESA, i EUs satellittnavigasjonsprogrammer EGNOS og Galileo, i EUs jordobservasjonsprogram Copernicus, samt gjennom flere bilaterale avtaler. I tillegg forvalter NRS nasjonale følgemidler, støtter norske industriaktører og utarbeider strategier for romvirksomhet i Norge.

Norges romvisjon har fokus på at Norge skal være det landet som har størst nytte av rommet. Visjonen er basert på en tanke om at rommet kan løse viktige behov i samfunnet. Den overordnede målsettingen med norsk romvirksomhet er å gi vesentlige og vedvarende bidrag til økt verdiskapning, innovasjon, kunnskapsutvikling, miljø og samfunnssikkerhet.

For at Norge skal nå sine mål involverer Romsenteret seg i europeisk romvirksomhet og byråkrati på flere måter. Norges medlemskap i den europeiske romorganisasjonen ESA forvaltes av Norsk Romsenter. Dette medlemskapet, og innflytelsen Norge har her, er av avgjørende betydning. Norsk Romsenter er lokalisert på Skøyen i Oslo og har 37 ansatte. Romsenteret har eget styre som oppnevnes av Nærings- og fiskeridepartementet og organisasjonen ledes av administrerende direktør Bo Andersen.

Nøkkeltall for virksomheten	2014	2013
Antall ansatte	37	39
Inntekt, driftsbevilgning fra NFD	51,2	47,7
Inntekt, tilskudd og overføringer	9,5	8,5
Andre driftsinntekter	101,3	78,3
Lønn og sosiale kostnader	35,0	35,7
Varekostnader	99,4	80,2
Andre driftskostnader	26,3	25,1
Avskrivninger	0,6	0,6
Årsresultat	0,6	-7,0
Tilskudd, kontingent i ESA	160,3	147,9
Tilskudd, internasjonal romvirksomhet	341,5	308,2
Tilskudd, nasjonale følgemidler	33,4	35,4
Tilskudd, EUs romprogrammer	434,2	198,4
Tilskudd, nasjonal infrastruktur og tekniske aktiviteter	19,1	14,3

Norsk Romsenters organisasjon pr. 31. desember 2014

III. Årets aktiviteter og resultater

III.1 Aktiviteter

Året har vært preget av forberedelsene til ESAs ministerrådskonferanse i desember. Hovedpunkter på dagsorden var videre utvikling av europeiske bæreraketter og videre operasjon av romstasjonen, samt ESAs oppgaver/organisering fremover sett spesielt i lys av utstrakt samarbeid med EU. ESA og medlemslandene benyttet også prosessen til en gjennomgang av alle programområdene og sikre tilskudd der pågående aktiviteter synes å trenge dette, eksempelvis ExoMars.

Satellittkommunikasjon

NRS har i desember sendt inn sitt satsingsforslag for statsbudsjettet i 2016. Flere utredninger har påpekt behov for bredbånd i nordområdene, både for å sikre verdiskaping og for å ivareta det offentliges behov for sikkerhet og beredskap. Forslaget beskriver hvordan to satellitter i høyelliptisk bane (HEO) vil være den beste løsningen, og at Staten bekoster den første satellitten i bane. Et realistisk mål er at dette skal være utløsende for at private aktører vil komplettere systemet ved å finansiere en satellitt nummer to, samt drift av systemet. En lønnsomhetsanalyse utført for NRS av Menon Business Economics, viser at et komplett to-satellittsystem sannsynligvis er samfunnsøkonomisk lønnsomt. Anskaffelsen av satellitt

nummer to, samt drift av hele systemet, vil være bedriftsøkonomisk lønnsomt. Statens kostnader forventes primært å komme i årene 2016, 2017 og 2018, med drift fra tidlig 2019.

Relatert til satsingsforslaget har NRS også sendt ITU en første søknad om frekvensallokering for systemet. Dette for å sikre forhandlingsmuligheter for de frekvensbåndene som vil benyttes av satellittene.

Utredningen PSK (prosjekt satellittbasert kommunikasjon) for Maritim seksjon ved NFD, som også omhandler manglende kommunikasjonsløsninger for nordområdene, ble levert i januar 2015. Utredningen belyser utviklingen i ulike maritime sektorer i de norske områdene som danner grunnlag for økende kapasitetsbehov i årene fremover. Videre omtales ulike systemer som finnes, samt andre løsninger som kan realisere kapasitet osv. Den dekker en lang rekke alternativer for permanente løsninger, men også "ad-hoc"-løsninger spesielt for lokal spredning er beskrevet. PSK supplerer det ovenfor beskrevne satsingsforslaget for 2016.

NRS har fått i oppdrag av UD (gjennom Norad) å utrede alternativer for satellittbasert kommunikasjon og tilgang til internett for utvalgte utviklingsland i Afrika. Dette er del av norsk bistandssatsing innen utdanning og helse og i tråd med føringer gitt i Stortingsmelding 25 (2013-2014) "Utdanning for utvikling". Endelig beskrivelse av oppdraget ferdigstilles i januar 2015, i tett dialog med relevante seksjoner i UD, og gjennomføres sammen med Helseseksjonen og Næringsseksjonen i Norad. Selve analysen skal utføres i løpet av første halvdel av 2015.

Telenor Satellite Broadcasting og FFI har nå gjennomført mer enn ett års målinger i deres Ka-bånds prosjekt på 4 lokasjoner i Norge (Nittedal jordstasjon, Eggemoen, Vadsø og Røst) samt ved Isfjord Radio på Svalbard. Dette vil gi svært nyttig kunnskap som blant annet kan si noe om ytelsene nordover ved lave elevasjoner, samt kunne brukes til å revidere eldre ITU-modeller for demping og tilgjengelighet på Ka-bånd. Målingene fortsetter gjennom 2015, blant annet mot Thor 7 når denne blir skutt opp og operativ.

I juli signerte Kongsberg Seatex en avtale om leveranser av AIS-mottakere til 2 satellitter for Luxspace/exactEarth. Kontraktsigneringene mellom ESA og Luxspace, som bygger satellittene, samt kontrakt med exactEarth som er operatør, ble gjennomført under Farnborough International Airshow den 15. juli. AIS-mottakerne bygger på teknologien Kongsberg Seatex utvikler for bruk om bord i NorSat-1, men mottakerne vil i Luxspace-prosjektet kobles til flere antenner ombord i satellittene, noe som skal bidra til enda bedre deteksjon av skip, spesielt i områder med høy trafikk tetthet.

NRS har i 2014 gitt hørings svar til Post- og Teletilsynet (PT, nå Nasjonal Kommunikationsmyndighet NKOM) i relasjon til høringer om Fribruksforskriften, retningslinjer for nasjonal koordinering av satellittnettverk, tildelingsmetoder i frekvensbåndene 57-64 GHz, 64-66 GHz, 71-76/81-86 GHz og 92-95 GHz, samt kommentarer til PTs Frekvensstrategi for 2015-2016. Videre har NRS deltatt i PTs årlige frekvensforum samt NORWRC, det norske forum for forberedelser til ITUs globale radiokonferanse WRC-15, som arrangeres i november 2015. I tillegg er det etablert direkte dialog med PT på prioriterte saker, slik som risiko for interferens mot satellittbasert navigasjon, intensivert gjennom direkte møter mellom PT og NRS. En egen bilateral samarbeidsavtale mellom PT og NRS vurderes.

Norsk olje og gass er en interesse- og arbeidsgiverorganisasjon for oljeselskaper og leverandørbedrifter knyttet til utforskning og produksjon av olje og gass på norsk

kontinentalsokkel. Gjennom 2014 har de arrangert en serie med workshops på 6 ulike deltema relatert til Helse, Miljø og Sikkerhet i nordområdene. Norsk Romsenter har bidratt aktivt med presentasjoner og veiledning i nær samtlige av disse arrangementene og fikk også mulighet for å oppsummere konklusjonene relatert til temaene kommunikasjon, navigasjon og romvær ved et større og åpent seminar i Stavangerområdet.

Det ble i april arrangert et først "Norsk småsatellittforum" ved NTNU. NRS deltok på bred front. Arrangementet vil etter planen bli gjentatt i 2015. Tema som vil være sentrale er blant annet hvilke nyttelaster man kan se for seg på fremtidige småsatellitter fra Norge og muligheter for deltakelse i prosjektene for studenter fra NTNU, for på den måten å skape merverdi av prosjektene også inn mot akademien.

Det er nå formelt rapportert inn informasjon omkring banedata for de norske satellittene som allerede er i rommet (dvs. Telenors Thor 2, 3, 5 og 6 samt våre egne AISSat-1 og -2) fra UD til UNOOSA (UN Office for Outer Space Affairs). Denne informasjonen vil måtte oppdateres etter hver ny oppskyting av norske satellitter.

I kjølvannet av at Marintek ble utpekt av ESA som Ambassadørplattform for maritime tjenester fra desember 2013, har det vært avholdt flere møter med Marintek og andre aktører/bedrifter. Det ble også avholdt en åpen tjenesteorientert workshop hos Marintek i mai 2014, hvor ESA og Romsenteret deltok i arrangementet. Møtet trakk rundt 40 eksterne deltakere fra bedrifter som har interesse for maritime tjenester.

I 2014 ble det innvilget økonomisk støtte til 26 ESA ARTES-prosjekter, hvorav 5 er for bud fra norske industriaktører på konkurranseutsatte oppdrag fra ESA. Videre er det gitt støtte til 8 følgemiddelprosjekter i 2014.

Satellitnavigasjon

Den 22. august opplevde programmet en oppskytningsfeil da to nye satellitter (FOC) ble skutt opp. Satellittene ende opp i feil bane og årsaken til oppskytningsfeilen er funnet å ligge i det siste trinnet av Soyuz-raketten (Fregat). Satellittene fungerer som de skal, og de kan anvendes i programmet i forbindelse med testing og utvikling. Hvilken rolle satellittene vil få i den endelige satellittkonstellasjonen blir først bestemt senere. Neste oppskyting planlagt i desember 2014 er utsatt og ny oppskytningsplan forventes å komme primo 2015. To nye satellitter er klare til oppskyting og ytterligere to vil være klare sommeren 2015.

Første tjenestedeclarasjon (Early Service declaration), som var planlagt i oktober 2014 for den åpne tjenesten (OS), den offentlig regulerte (og krypterte) tjenesten (PRS) og søk- og redningstjenesten (SAR) er utsatt, blant annet grunnet for få tilgjengelige satellitter. Ved utgangen av året er status for tjenestene i Galileo kort oppsummert som følger:

- Den åpne tjenesten – en ny versjon av "Galileo Open Service Signal in Space Interface Control Document" ble sendt på høring i perioden juni – september. Det reviderte dokumentet forventes publisert primo 2015.
- Sikkerhetsregelverket rundt PRS er fortsatt under utvikling.
- Integrasjon av Galileo SAR (Search and Rescue) med mottak av alarmer fra nødpeile-sendere og videresending til Cospas-Sarsat er under testing.
- Galileo CS (Commercial Service) spesifikasjon er til godkjenning i Rådet. Arbeidet med CS inkluderer høypresisjonsposisjonering samt autentisering av det åpne navigasjonssignalet (E1) og av det kommersielle navigasjonssignalet (E6).

Den nye Råds- og parlamentsforordning om implementering og utnyttelse av europeiske satellittnavigasjonssystemer "Galileo-forordningen", setter nye føringer for samvirke mellom Kommisjonen, GSA (European GNSS Agency) og ESA. Fra 1. januar tok GSA over ansvaret for oppfølging (tidsplaner, kostnader, risiko) av EGNOS. I juli ble avtalen mellom Kommisjonen og ESA undertegnet. I oktober ble avtalen som regulerer forholdet mellom Kommisjonen og GSA, vedrørende driftsfasen i Galileo-programmet, undertegnet. Avtalene mellom GSA og ESA er ved årets slutt fortsatt under arbeid.

Den nye Galileo-forordningen ble, sammen med Decision No 1104/2011 om regler for tilgang til den krypterte tjenesten (PRS), inkludert i EØS-avtalen 14. november. GSA-forordningen vil sannsynligvis inkluderes i EØS-avtalen tidlig i 2015. Det har imidlertid ingen praktisk betydning for Norge at denne forordningen ennå ikke er inkludert, siden dette er en modifikasjon av den tidligere forordningen som fortsatt gjelder.

Det er satt ut kontrakter til en verdi av ca 5,4 mill. kr, som en del av nasjonal oppfølging av Galileo og EGNOS. Dette omfatter aktiviteter som beskyttelse mot radiointerferens, uavhengig monitorering av systemytelsen og oppfølging av sikkerhetsarbeidet.

NRS har laget en brosjyre som oppsummerer Norges deltakelse i EUs satellittnavigasjonsprogrammer i perioden 2008-2013:

<http://www.romsenter.no/content/download/11504/86012/version/1/file/Fakta-Galileo-egnos.pdf>.

NRS har gitt innspill til det regjeringsoppnevnte utvalget som skal se på IKT-sårbarhet (Lysneutvalget). Dette gjelder forhold som angår sårbarhet for GNSS-tjenester, satellitt-kommunikasjons- og jordobservasjonstjenester fra satellitt. Videre har NRS gitt faglige råd og innspill til DSB vedrørende "Nasjonalt risikobilde 2014", der romvær er et av flere scenarier.

Jordobservasjon

Årets tekniske høydepunkt innen jordobservasjon var ESAs oppskyting 3. april av den første satellitten i Copernicus-programmet, radarsatellitten Sentinel-1A. Satellitten har Svalbard som nordlig hovedstasjon, og norske forskere og ingeniører har vært mye involvert i utprøvingen av satellitten i nært samarbeid med ESA.

ESAs forskningssatellitter innen jordobservasjon (CryoSat, SMOS og Swarm) har fungert godt i 2014. Flere norske forskningsgrupper er involvert i disse satellittene.

Norsk Romsenter hadde, i tillegg til den ordinære oppfølgingen av ESAs programstyre for jordobservasjon og Horizon2020 SPACE, et særlig fokus på den hjemlige Copernicus-prosessen og arbeidet med å sikre norske aktører mulighet til å by på Copernicus-utlysninger i 2014/2015. Arbeidet med å etablere en nasjonal prosesseringskapasitet for Sentinel-1A fortsatte gjennom 2014. Det ble videre inngått en avtale med ESA om tilgang til ESAs database for Sentinel-satellitter.

Nasjonale følgemidler ble i 2014 benyttet bl. a. til tjenesteutvikling innen sjøisvarsling, vindmålinger, registrering av stormskader i skog, luftforurensing, samt teknisk utprøving av Sentinel-1.

Sammen med sentrale brukere publiserte NRS i 2014 rapporten ”Kartlegging og overvåkning av skredfare og infrastruktur ved bruk av radarsatellitter og InSAR-metodikk”. Dette har resultert i stor interesse i forvaltningen for denne nye satellittbaserte målemetoden.

2014 var det første året der Norsk Romsenter ikke har vært direkte representert i styret for KSAT. Dette tilsier en noe annerledes prosess mellom NRS og KSAT for formidling av nasjonale behov, veikart for bruk av nye satellitter, informasjon om aktiviteter i ESA og EUs jordobservasjonsprogrammer, samt opptreden i forhold til andre staters romorganisasjoner. 2014 har vært et overgangsår i denne sammenheng.

Radarsat-avtalen hadde en opsjon for å terminere etter norske innbetalinger i 2014. På basis av øremerket Radarsat-bevilgning i statsbudsjettet for 2015, sikres nå Radarsat-data til norske brukere ut 2017.

Norsk Romsenter var representert på GEO X Plenary i Geneve i januar og på CEOS Plenary i Tromsø i oktober.

Romtransport

Ariane 5 gjennomførte seks oppskytinger i 2014, alle vellykkede. Norske bedrifter har betydelige leveranser til bæreraketten, og har i parallell utviklingsaktiviteter knyttet til nye produkter for etterfølgende versjoner.

I sommer ble det klart at Airbus, som ledende industrienhet for europeiske bæreraketter, ikke ville påta seg utvikling og produksjon av den planlagte Ariane 6. Dette skyldtes at de mente dette ikke ville være mulig innenfor de forutsatte kostnadsrammer. I stedet foreslo de, sammen med den franske motorprodusenten Safran, å etablere et nytt joint venture for å ta frem et nytt konsept, hvor hovedtrinnet er basert på en ny versjon av Ariane 5s hovedmotor, og hvor de selv påtar seg designansvaret for raketutvikling og den etterfølgende produksjonsfasen.

På CM-14 ble det vedtatt å starte utviklingen av Ariane 6 som et PPP (Public Private Partnership) i tråd med forslaget, med en deling av både ansvar og risiko. Selskapet Airbus Safran Launchers (ASL) garanterer med dette en oppskytingspris for det europeiske institusjonelle markedet, og at de skal sikre sin posisjon i det kommersielle markedet uten videre støtteordninger fra ESAs medlemsland. Endelig gjennomføring av utviklingsfasen skal vedtas i 2016, etter at alle forutsetninger er endelig verifisert. Som et ledd i vedtaket ble den pågående utviklingen av en oppgradert Ariane 5ME skrinlagt.

Norge deklarerer en begrenset deltakelse i Ariane 6 programmet ved å overføre midler fra GSTP-programmet. Dette muliggjør at norske industriaktører, med KDA og Nammo i spissen, vil kunne konkurrere om utviklingsaktiviteter innenfor sine prioriterte områder. Endelig tildeling av utviklingskontrakter vil ventelig kreve en utvidelse av Norges deltakelsesnivå og vil bli nærmere avklart utover i 2015. NRS har hatt løpende kontakt med både ESA og ASL for å sikre at norske aktører får anledning til rettmessig konkurranse om relevante oppgaver.

Norge deklarerer også en videre deltakelse i LEAP (Launchers Exploitation Accompaniement Programme) for å sikre kvaliteten på norske Ariane 5-produkter og rakettenes konkurranseevne, ved å overføre uallokerte norske midler tilgjengelig i ESA.

Nammos utvikling av hybridrakettmotor i ESAS LPP (Future Launcher Preparatory Programme) har fått mye oppmerksomhet. En rekke vellykkede statiske fyringer er gjennomført og de første flytester forberedes. I første omgang skal motorene anvendes på student- og sonderaketter fra Andøya, men det er også påvist interesse både nasjonalt og internasjonalt for å benytte motorene i mindre bæreraketter.

Romstasjon, mikrogravitasjon, utforsking

Videreføring av Romstasjonen og fullfinansiering av ExoMars var viktige temaer på CM-14. Dette preget derfor arbeidet i ESAs programstyre for bemannet romfart og utforsking i året som gikk. Norge fortsetter sin deltakelse med samme andel (0,5 %) som før i den europeiske delen av Romstasjonen, og har viktige instrumenter under utvikling for bruk på Romstasjonen de nærmeste årene.

Det er oppnådd god synergi med bruken av romstasjonen både inn mot AIS-havovervåkning og inn mot EUs rammeprogram Horizon2020. 2014 var det siste året med bruk av den gamle NORAIS-mottakeren på Romstasjonen. En ny AIS-mottaker (NORAIS-2) ble utviklet i GSTP-programmet i 2014, og ble sendt opp til Romstasjonen i januar 2015.

ExoMars fikk tilstrekkelig finansiering på ESAs ministerkonferanse til at ferdene i 2016 og 2018 vil bli gjennomført sammen med Russland som planlagt.

Den norske georadaren RIMFAX ble sommeren 2014 valgt av NASA som en del av den vitenskapelige nyttelasten på NASAs Mars2020-Rover. NRS støttet RIMFAX-prosjektet i studie-fasen i 2014.

Romforsking, romovervåking

ESAs vitenskapsprogram har en rekke satellitter i bane for astronomiske og romfysiske målinger. Det var ingen nye oppskytinger i 2014, men ESAs romteleskop Gaia ble tatt i bruk våren 2014 etter oppskyting i desember 2013.

Den store begivenheten i Vitenskapsprogrammet var Rosetta og kometlandingen i november. Her gjorde ESA en teknisk prestasjon av rom-historiske dimensjoner. Kometbildene tatt fra Rosetta har fått svært stor utbredelse, og romsonden har allerede gitt viktige svar på flere grunnleggende spørsmål knyttet til kometer. NRS hadde et stort arrangement med betydelig pressedekning og norske rom-pionerer til stede da landingsenheten Philae ble sluppet ned til kometen. Rosetta vil fortsette å fly rundt kometen gjennom hele 2015. Etter hele 10 år i bane leverer Rosetta nå unike data for forskning.

ESAs romovervåkningsprogram (ESA SSA) fortsatte i 2014 i henhold til beslutningene og bevilgningene som ble gjort på ESAs ministermøte i 2012. ESA har oppnevnt en faglig rådgivningsgruppe, der Norge har en representant. Et norsk romværinstrument er under utvikling i samspill mellom ESAs SSA-program og ESAs GSTP.

En viktig milepæl innen romovervåking ble passert da Norsk senter for romvær ble etablert i Tromsø sommeren 2014. Dette senteret vil ha en koordinerende rolle for magnetfeltmålinger i ESAs romværprogram, og vil øke informasjonsaktiviteten om romvær inn mot forvaltning, industri og reiseliv.

Romrelatert infrastruktur

NRS og KSAT samfinansierer (50/50) en prosesseringskjede for Sentinel-1 i Tromsø. Arbeidet er noe forsinket pga. sen leveranser av prosessor fra ESA, og forventes fullført sommeren 2015.

Industriutvikling

I tråd med NFDs prioritet har Norsk Romsenter i 2014 fortsatt arbeidet med å sikre Norge økt retur i ESAs programmer. Det har blitt avholdt møter på høyt nivå mellom ESA og NRS for å sikre viktige aktiviteter, og dette er synliggjort via en forbedring av returen ift. den siste offisielle rapportering som er tilgjengelig fra ESA (pr 30.6.). Returen i ESAs frivillige programmer er tilfredsstillende, slik at fokus har vært rettet mot å sikre Norge gode oppgaver i ESAs obligatoriske programmer inkludert ESAs tidsbegrensede støtteprogram for ”underretur-land”, Strategic Initiativ (StrIn). Det er verdt å merke seg at programmet har bidratt til å sikre oppgaver for mange aktører. I alt 26 norske bedrifter og andre aktører har fått kontrakter støttet av StrIn. Ved utgangen av september 2014 hadde norske aktører fått aktiviteter til en verdi av ca 21,3 mill. euro, og Norge har med dette sikret seg om lag 16 % av den totale StrIn-rammen.

Av større enkeltkontrakter kan nevnes KSAT, som tidlig i 2015 undertegnet en avtale med EU om utvidelse av en eksisterende leveranse av bakkestasjonstjenester til Copernicus-systemet. Utvidelsen har en verdi på 173 mill. kroner over fem år, og befester selskapets posisjon som verdens ledende operatør på feltet.

Kongsberg Spacotec har bekreftet sin posisjon som en ledende leverandør av bakkestasjoner til værsatellitter globalt, ved å vinne en kontrakt med Raytheon for det amerikanske værsatellitssystemet Joint Polar Satellite System (JPSS). Kontrakten løper over fem år og er den største enkeltkontrakten selskapet har inngått noen gang. Selskapet i ferd med å utvikle neste generasjons mottakere med støtte av en utviklingskontrakt i ESAs teknologiprogram GSTP.

Teknologioverføring

Etablering av det norske knutepunktet i ESAs teknologioverføringssystem (som går under navnet NTTI – National Technology Transfer Initiative) ble startet opp i begynnelsen av året. Hovedmålet er å få til konkrete teknologioverføringer fra romvirksomhet til bakkebasert virksomhet. Prosjektleder er fra Prekubator (Stavanger) understøttet av Kjeller Innovasjon, Norinnova (Tromsø) og CIRiS (Trondheim). Det er opprettet en ny kommunikasjonskanal (spacetransfer.no) og det er identifisert noen ledetråder som kan føre til konkrete teknologiområder.

Varigheten av kontrakten er på 18 måneder, og arbeidet følges aktivt av Norsk Romsenter. En videreføring av arbeidet vurderes av ESA og Norsk Romsenter i løpet av året.

Nedstrøms industri- og tjenesteutvikling

Det ble arbeidet mye med nedstrømsområdet i første halvår. Møter er avholdt med både Norges Forskningsråd og Innovasjon Norge. Videre har man internt i NRS påbegynt arbeidet

med en egen strategi og plan for å styrke fokus på nedstrøms verdiskapning med eller uten samarbeid med andre aktører.

NRS deltok for andre gang som regional partner i den internasjonale innovasjonskonkurransen European Satellite Navigation Competition. Hensikten med deltakelsen er å styrke fokuset på nedstrømssektoren, samt å åpne for muligheter for utvikling av nedstrømsprodukter og -tjenester i deler av norsk næringsliv, som tradisjonelt ikke regnes som en del av den romrelaterte industrien.

Norske småsatellitter

AISSat-1 satellitten har fungert meget bra gjennom hele 2014. AISSat-2 ble skutt opp 8. juli med en russisk Soyuz-rakett fra Baikonour og fungerer også veldig bra. AISSat-3 skal etter planen skytes opp høsten 2015. Norge er fortsatt et av få land med fungerende AIS-satellitter i bane. Vi er derfor en attraktiv partner for bilateralt samarbeid på området og også Japan ønsker nå et samarbeid om AIS.

I 2013 tok Norsk Romsenter initiativ til et innkjøp av en neste generasjon norsk småsatellitt, NorSat-1, som etter planen skytes opp i 2016. Hovedformålet er å bidra til videreutvikling av norsk egegneve og teknologi for satellittbasert AIS-overvåking og til å bidra til ny kunnskap om solas påvirkning på jordas klima og miljø. Utviklingen av satellitten er i henhold til planene. Oppskytingsmuligheter er under vurdering, inkludert et tilbud om oppskyting fra ESA neste vår.

Norsk Romsenter har i 2014 avsluttet en studie av mulige nye norske småsatellitter. Flere mulige nyttelaster for en eventuell NorSat-2 er under vurdering.

Satellittkommunikasjon i nordområdene

I 2014 har Norsk Romsenter, sammen med Telenor Satellite Broadcasting, avsluttet arbeidet med å utrede behov og mulige løsninger for bredbåndskommunikasjon i Arktis/nordområdene. Alternative satellittsystemer i høyelliptiske baner er blitt vurdert og analysert, og det har vært mulig å analysere skipstrafikken i området ved hjelp av data fra de norske AIS satellittene. Se forøvrig satsingsforslag beskrevet foran under satellittkommunikasjon.

Rom som verktøy i Arktisk samarbeid

Prosjektet som skal øke bevisstheten om betydningen av romvirksomhet i Arktis og for arktisk samarbeid ble startet i 2013, og skal gå over to år med delfinansiering av UDs tilskuddsordning "Arktisk samarbeid". I 2014 har det blitt avholdt flere møter med departementer som er direkte berørt av romvirksomhet i Arktis og nordområdene, og et større orienteringsmøte som også inkluderte deltakere fra andre relevante departementer. Det er gitt orientering til IKU.

Tropisk skog og klima

Norsk Romsenter har i 2014 hatt et oppdrag for KLDs program "Norwegian Climate and Forest Initiativ" (NICFI), finansiert gjennom NORAD. Videre har Norsk Romsenter i 2014 bidratt til utviklingen av Global Forest Observation Initiativ (GFOI) og til utvikling av bruk av satellittdata i tropiske skogland, mye i dialog med FAO. Norsk Romsenter har fått en god

avklaring på vår videre rolle, støtte og oppfølging av KLD, noe som har blitt bekreftet i tildelingsbrevet for 2015.

ESA-EU

Norsk Romsenter har fulgt opp arbeidet som er gjort i forbindelse med utvikling av forholdet mellom ESA og EU gjennom relevante komiteer i organisasjonene. I EU har NRS fulgt opp arbeidet som er blitt gjort i Space Working Party under EUs råd og Space Policy Expert Group under Kommisjonen.

I ESA har NRS fulgt opp forslag og underlag som er blitt lagt fram for og behandlet i ESAs rådsmøter, rådets arbeidsgruppe for planlegging av CM-14 og endelig i ESAs ministerrådsmøte i desember. Resultatet av diskusjonene i ESA var "Resolution on ESA evolution" som ble vedtatt på ministerrådsmøtet. Resolusjonen omhandlet ESAs samarbeid med EU, landene, vitenskapelige miljøer og industrien. Som en forberedelse til ministerrådsmøtet produserte NRS et underlagsdokument til NFD, som omhandlet alle temaene i resolusjonen, og som dannet grunnlaget for den norske holdningen til saken. Den norske holdningen var en støtte til resolusjonen på "ESA evolution", samt en forventning om partenes videre arbeid på området.

Bilateralt samarbeid

USA

USA er vårt fremste bilaterale samarbeidsland og samarbeidet skjer med NASA, NOAA (National Oceanic and Atmospheric Administration) og USGS (U. S. Geological Survey). Samarbeidet favner bredt og omfatter nedlesingstjenester, sonderaketter og nyttelaster på satellitter, såvel som samarbeid om bruk av data. Som eksempel nevnes solsatellitten IRIS, skutt opp i 2013, som er et unikt samarbeid gjennom en bilateral avtale mellom NRS og NASA. Norge bidrar også gjennom Norsk Romsenter med at data fra satellitten leses ned ved KSATs antenner på Svalbard. Forskere ved UiO var med å designe instrumentene på satellitten og spiller en viktig rolle i tolkning av data. De første resultatene fra IRIS ble publisert høsten 2014 i et spesialnummer av tidsskriftet Science. Resultatene prydet forsiden og alle artiklene hadde norske forfattere.

Canada

Samarbeidet med Canada omfatter anskaffelse av data fra kanadiske radarsatellitter, utvikling og oppskyting av sonderaketter samt at et kanadisk universitet bygger satellitter for Romsenteret. Et eksempel på samarbeid er CaNoRock, som er et strategisk, vitenskapelig samarbeid mellom Norge og Canada der utveksling av studenter er et viktig element. En sentral del av CaNoRock er feltsamlinger på Andøya Space Center der norske og kanadiske studenter møtes for å bygge og skyte opp studentraketter. De kanadiske studentene blir støttet av Canadian Space Agency, mens støtten fra Norsk Romsenter gjelder de norske studentenes deltakelse på rakettkursene. CaNoRock ble løftet frem som et stjerneeksempel på studentutveksling på Transatlantic science week 2014 i Toronto og fremhevet av forskningsminister Torbjørn Røe Isaksen i åpningstalen.

Frankrike

Innenfor rammen av det bilaterale samarbeidet med CNES, ble det i 2014 formalisert en spesifikk avtale om den norske industrielle deltakelsen i et fransk-ledet instrument, IASI-NG,

på neste generasjon europeiske polare vær satellitter.

Tyskland

Det er enighet med det tyske romsenteret DLR om å etablere en bilateral avtale som ramme for økt samarbeid innen romsektoren. Vårt utkast til samarbeidsavtale ble oversendt DLR i høst og vi avventer deres kommentarer. Forhold knyttet til CM-14 medførte at den i en periode ble stilt i bero, men planlegges nå undertegnet i løpet av våren.

Japan

Det ble i 2014 utarbeidet en samarbeidsavtale mellom NRS og JAXA om de kommende sonderakettene ICI-4 og SS-520-3. Avtalen ble formelt signert i Tokyo i januar 2015.

Forøvrig har det vært avholdt bilaterale møter med representanter for Israel og Ukraina.

Kommunikasjon, undervisning

Det har vært et år med bra medieoppmerksomhet rundt Norsk Romsenters saker. Vi har hatt 804 oppslag, det er 200 flere enn i 2013. Disse sakene fikk størst oppmerksomhet: Skredrapporten som ble lansert i mai, Copernicus-programmet i oktober og ESAs kometlanding i november.

Rapporten ”Kartlegging og overvåking av skredfare og infrastruktur ved bruk av radarsatellitter og InSAR-metodikk” ble lansert på et seminar med tilhørende pressekonferanse 19. mai. Mediedekningen resulterte i mange saker, der hovedbudskapet var at satellitter kan oppdage innsynkning i mm-skala fra rommet, og at dette er et nyttig verktøy for utbyggere, planleggere og nasjonale etater.

Debatten raste etter at regjeringen la fram et statsbudsjett der finansieringen av norsk medlemskap i satellittprogrammet Copernicus var utelatt. En bred samling av etater, institutter, brukere, industri, politikere, interesseorganisasjoner og fagforeninger engasjerte seg i saken. Presset og prosessen ga resultater i desember, og Copernicus ble tatt inn i nysalderingen av 2014-budsjettet. Kunnskapen om satellittbasert miljøovervåking blant nordmenn økte betraktelig i løpet av høstmånedene.

Det var stormende jubel da ESAs romsonde Rosetta lyktes i å sette landingsenheten Philae ned på overflaten av kometen Churyumov/Gerasimenko 12. november. Verdensbegivenheten ble formidlet til norske seere og lyttere av NRK, TV2, nettaviser og andre medier, som sendte direkte fra Norsk Romsenters landingsvake. Landingen fikk mange til å innse at romteknologi og utforskning av verdensrommet er fascinerende og inspirerende.

Ut over dette har Norsk Romsenter fått omtale i forbindelse med lanseringen av Norsk Romstrategi 2020, oppskytingen av Sentinel-1 og den andre, norske AIS-satellitten, utstillingen ”Norge i Rommet” ved Romskipet Aurora på Andøya Space Center, diverse solfenomener og industrisaker. Vi har deltatt på Forskningstorget, holdt foredrag for elever og departementer, arrangert satellittnavigasjonskonkurranse i samarbeid med andre regionale partnere og stilt opp i media i diverse sammenhenger.

Vi har laget en side for barn på romsenter.no - Rom for barn. Sakene her er blant de mest leste og brukte på nettsidene, sannsynligvis i forbindelse med skoleprosjekter om verdensrommet.

Studentsatellittprogrammet ANSAT ved Høgskolen i Narvik, NTNU og Universitetet i Oslo blir ledet av NAROM. Ved årsslutt var en satellitt i bane, en nær ferdigstilt og en under bygging. Programmet skulle vært avsluttet i 2014, men på grunn av få tilgjengelige oppskytingsmuligheter vil det strekke seg ut i 2015.

Aspiranter

En av aspirantene har i 2014 avsluttet sitt arbeid med å analysere norske muligheter for nye småsatellitter. Møter er blitt avholdt med norske institutter og norsk industri, og en rapport er blitt utarbeidet. Kommunikasjonsavdelingens aspirant i 2014 utviklet innhold for barn på Romsenterets nettsider. Med sin bakgrunn fra pedagogikk og store interesse for formidling, laget hun tekster, fant bilder og videoer og la dette til rette for publisering i en seksjon som fikk navnet "Rom for barn". Sidene er lagt opp for å skape nysgjerrighet og entusiasme for naturvitenskap hos barn i grunnskolen. Vi har i ettertid sett at sidene er mye brukt på dagtid, og antar at elever som holder på med prosjektarbeid på skolen er den største brukergruppen.

To nye aspiranter ble tilsatt i september. En har som oppgave å analysere nasjonale muligheter innen kommersielle anvendelser av frie og åpne data fra Copernicus-programmet. Arbeidet fokuserer på det man antar vil bli de viktigste næringsområdene og hvordan disse vil kunne bli berørt. Et velfungerende nasjonalt Copernicus bakkeselement er en forutsetning for å ta ut potensialet innen kommersielle anvendelser og tjenester, og legge til rette for internasjonal kommersialisering innen nisjer der Norge har eller kan oppnå fortrinn. Eksempler på slike nisjer og kompetanse kan være InSAR, olje og gass, energi, hav, vind og bølger, snø, is og isfjell, vulkanaske, oljesøl, AIS, klima, miljø og luftforurensing, turisme i et arktisk miljø og transport. Den andre aspirantoppgaven er å kartlegge norske aktørers roller og verdiskapning i verdikjeden for satellittnavigasjon. Aspiranten skal i året som kommer gjøre en overordnet kartlegging av GNSS-aktører som har aktivitet og/eller verdiskapning i Norge.

Følgemiddelprogrammet

Bevilgningen til nasjonale følgemidler var i 2014 på 33,4 mill. kroner. Med ubrukte midler fra tidligere år ble det fordelt i alt 36 mill. kroner. Aktiviteter tilsvarende 2,6 mill. kroner er inndratt fra tidligere prosjekter og er overført til 2014.

Bruk av midler til øremerkede prosjekter for 2014, må sees i sammenheng med post 74 (se nedenfor). Fra nasjonale følgemidler er det i 2014 benyttet 1,4 mill. kroner til AIS-formål og 0,5 mill. kroner til Galileo/EGNOS. De gjenværende 34,1 mill. kroner ble fordelt med 24,2 mill. kroner til vare- og tjenesteproduserende industri og 9,9 mill. kroner har gått til utdannings- og instituttsektoren. I 2014 mottok 31 ulike bedrifter og organisasjoner nasjonale følgemidler gjennom til sammen 39 kontrakter.

Søknadsfristen var 1.11.13, noe som muliggjorde tidligere utsetting av følgemiddelkontraktene tilsvarende som for de to foregående år.

De nasjonale følgeprogrammene bidrar til at norske bedrifter oppnår et høyteknologisk nivå slik at Norge kan nyttiggjøre seg den investering som ESA-medlemskapet åpner for, inkludert leveranser til ESAs egne satellitter. Prosjekter som kan bidra til å øke norsk industriretur i ESA er blitt tilgodesett i tråd med føringen fra NFD. Totalt er det gitt støtte til 19 forskjellige prosjekter innen industriutvikling. Midler er tildelt for å utvikle nye produkter. Flere oppgaver er av en slik karakter at de ikke er egnet til gjennomføring i ESA, eksempelvis på grunn av

behovet for å sikre IPR eller konkurransehensyn, eller at det er behov for å sikre slike rettigheter før en tyngre utvikling kan gjøres i ESA regi. Da er nasjonal støtte essensiell. Videre er det gitt støtte til prosjekter i tilknytning til den norske Galileo-satsingen. Dette inkluderer bedrifter som vil utvikle nye produkter basert på satellittnavigasjon og støtte til produktutvikling for å posisjonere norsk industri for leveranser til utbyggingen av Galileo - systemet.

I tillegg til den industribaserte støtten så ytes det fortsatt støtte til etater og instituttsektoren for å ta fram rombaserte løsninger for effektivisering av forvaltningen.

Søknads- og tildelingsprosess 2015

Søknadsfristen for nasjonale følgemidler for 2015 var satt til 1. november 2014. Administrasjonen prioriterte deretter behandlingen av de totalt 59 mottatte søknadene slik at Styret kunne behandle innstillingene før jul. Dette gjorde det mulig å starte utarbeidelse og utsendelse av kontrakter allerede fra begynnelsen av januar.

Bevilgningen til nasjonale følgemidler for 2015 var 24,2 mill. kroner. Fra tidligere år er det til sammen inndratt i overkant av 2,5 mill. kroner fra andre følgemiddelprosjekter. Disse midlene kan budsjettmessig overføres og er lagt til i forbindelse med tildelingen, slik at det er totalt fordelt i overkant av 25,5 mill. kroner. 1 mill. kroner er vedtatt holdt av i reserve.

15,6 mill. kroner er bevilget til vare- og tjenesteproduserende industri, og 9,9 mill. kroner til institutt og utdanningssektoren. I alt utgjør dette 32 kontrakter fordelt på 27 ulike bedrifter og organisasjoner.

Nasjonal infrastruktur og tekniske aktiviteter

Post 74 skal være komplementær til Norges internasjonale satsing gjennom deltakelse i ESA, EUs romprogrammer og bilaterale avtaler. Det skal legges vekt på å dekke nasjonale behov som ikke kan løses gjennom internasjonalt samarbeid, og på tiltak som øker nytten av Norges internasjonale satsing for samfunnet og norske brukere. Post 74 omfatter midler til bestemte prosjekter som Regjeringen ønsker å prioritere i statsbudsjettet. For 2014 ble det bevilget 19,1 mill. kroner til Post 74 fordelt på opprustning av Andøya Rakettskytefelt (6 mill. kroner), skipsidentifikasjon (AIS) (2,3 mill. kroner), flerbruksdataprosessering (3 mill. kroner), og nasjonal oppfølging av Galileo og EGNOS (7,8 mill. kroner). Alle bevilgede midler til Andøya Rakettskytefelt og flerbruksdataprosessering ble anvendt. Angående Galileo og EGNOS ble ca 70% av midlene anvendt. Når det gjelder Galileo og EGNOS er imidlertid bevilgede midler hvert år et gjennomsnitt for perioden 2014-2020, slik at anvendelse av disse midlene vil jevne seg ut gjennom perioden.

III.2 Resultatrapportering

Norsk Romsenter skal bidra til å realisere målene for norsk romvirksomhet, slik de er fastsatt i Meld. St. 32 (2012-2013) *Mellom himmel og jord: Norsk romvirksomhet for næring og nytte*. For å oppnå disse overordnede målene er det for 2014 konkretisert følgende mål for Norsk Romsenter:

- Maksimal utnyttelse av deltakelse i ESAs programmer
- Maksimal nytte av Norges deltakelse i EUs romprogrammer
- Videre utvikling av nasjonal rominfrastruktur

- Effektiv offentlig forvaltning og verdiskapning også utenfor romsektoren
- Anerkjent rådgiver for norsk forvaltning og næringsliv

Styringsparametre, resultatmål og tilhørende resultater under de enkelte mål er omtalt nærmere under:

1. Maksimal utnyttelse av deltakelse i ESAs romprogrammer

Styringsparameter 1.1: Ringvirkningsfaktor for norske industriaktører

Resultatmål 2014: Minst 4,8

Basert på tall rapportert inn til Norsk Romsenter våren 2014 viser prognosen for ringvirkninger 4,7 for dette året. (Tallet blir oppdatert etter at innsamlingen fra aktørene er ferdig)

Styringsparameter 1.2: Returkoeffisient i ESAs obligatoriske programmer

Resultatmål 2014: Minst 0,90

De siste faktiske tall som foreligger for Norge er rapport fra ESA pr 30.6.14. Dette viser en returfaktor på 0,65. Det vil i løpet av andre halvår 2014 bli bokført flere kontrakter som følge av ulike spesialtiltak til fordel for Norge, men med tanke på den store underreturen anser Norsk Romsenter at det likevel er risiko for at resultatmålet på 0,90 ikke nås. (Tallet blir oppdatert når returstatistikken fra ESA for 2014 foreligger)

Styringsparameter 1.3: Returkoeffisient i ESAs frivillige programmer

Resultatmål 2014: Minst 0,98

Basert på ESA tall pr 30.6.14 anslås norsk retur for ESAs frivillige program å ligge på ca 1,08. Risikoen for at man ikke skal oppnå målet på minimum 0,98 ved utgangen av 2014 anslås som lav. (Tallet blir oppdatert når returstatistikken fra ESA for 2014 foreligger)

Styringsparameter 1.4: ESA-generert salg

Resultatmål 2014: Minst 1.200 mill. kroner

Dette tallet framkommer gjennom rapporteringen av ringvirkningsdata. Prognose for ESA-generert salg som bedriftene rapporterte inn våren 2014 er 1061 millioner kroner som er mindre en målet som er satt. (Tallet blir oppdatert etter at innsamlingen fra aktørene er ferdig)

2. Maksimal nytte av Norges deltakelse i EUs romprogrammer

Styringsparameter 2.1: Norsk deltakelse i EGNOS og Galileo på like vilkår som EUs medlemsstater

Resultatmål 2014: Fullverdig deltakelse (uten stemmerett) i programmenes styrende og rådgivende organer

Norge deltar i Galileo- og EGNOS-programmene i perioden 2014-2020 på samme vilkår som i forrige periode, dvs med fullverdig deltakelse uten stemmerett i styrende og rådgivende organer, både i Kommisjonen og i GSA. Videre deltar Norge i ti arbeidsgrupper under Kommisjonen, og to under GSA.

Resultatmål 2014: I prinsippet lik rett til å konkurrere om alle leveranser

Prinsippet om lik rett til å konkurrere om alle leveranser er ivaretatt gjennom inkluderings-teksten av Galileo-forordningen til EØS-avtalen.

Resultatmål 2014: Ferdigstilt avtale om norsk deltakelse i PRS

Utplassering av PRS-utstyr til de norske bakkestasjonene ansees av EU som PRS-teknologiekseport, og krever en ratifisert samarbeidsavtale og eget arrangement. Samarbeidsavtalen må ratifiseres av alle EUs medlemsland før den er juridisk bindende, og fremdeles er det fem land som gjenstår.

Forhandlinger om norsk PRS-avtale er ikke kommet i gang, siden EUs regelverk på området (Common Minimum Standards (CMS)) ennå ikke er ferdigstilt. CMS hevdes å være i sluttfasen. Et forhandlingsmandat fra EUs Råd krever at CMS er på plass før en avtale mellom Norge og EU om PRS kan inngås.

Implementering av sikkerhetsregelverket for PRS krever nasjonal opprettelse av "Competent PRS Authority (CPA)". En del PRS-informasjon tilflyter nå bare de medlemsstatene som har opprettet CPA. Norge har startet prosessen med å utnevne Nasjonal sikkerhetsmyndighet som norsk CPA.

Resultatmål 2014: Inntil to norske nasjonale eksperter i GNSS-programmene

Norge har i 2014 hatt en nasjonal ekspert fra NRS i Galileo-sikkerhetsenheten i Kommisjonen. Det er utpekt en etterfølger fra NSM som forventes å være på plass i Brussel i mars 2015.

Styringsparameter 2.2: Ivaretagelse av Norges interesser i Copernicus

Resultatmål 2014: Midlertidig deltakelse i styrende og rådgivende organer

I påvente av endelige vedtak om Norges forhold til Copernicus-programmet, har Norsk Romsenter i 2014 på midlertidig basis stilt som observatør i Copernicus-komiteen, Copernicus User Forum og Security Board.

Resultatmål 2014: Mulighet for norske aktører til å konkurrere om leveranser

Det ble gjennom året arbeidet intenst overfor EU-kommisjonen for å sikre at norske bedrifter og institutter skal få lov til å by på de første utlysningene i Copernicus-programmet. Det var tett samarbeid med NFD og den norske delegasjonen i Brussels om denne problematikken.

Resultatmål 2014: Bistå NFD i arbeidet med beslutning, og eventuell fremforhandling av avtale om, norsk deltakelse i Copernicus 2014-2020

NRS har gjennom 2014 bistått NFD med materiell og rådgivning knyttet til satsingsforslaget om norsk deltakelse i Copernicus. Etter framleggelsen av statsbudsjettet i oktober, ble det også betydelig interesse fra allmennheten, interessegrupper, politikere og media om Copernicus. Dette preget i noen grad arbeidet ved NRS i oktober/november 2014.

3. Videre utvikling av nasjonal rominfrastruktur

Styringsparameter 3.1: Utvikling av norske småsatellitter

Resultatmål 2014: *Oppskyting og innkjøring av AISSat-2 og -3 i løpet av året*
AISSat-2 ble skutt opp fra Baikonur i juli 2014. Oppskytingen var vellykket, og satellitten leverer data til Kystverket. AISSat-3 skal skytes opp i 3. kvartal 2015.

Resultatmål 2014: *Utvikling av NorSat-1*
Utviklingen av NorSat-1 har gått etter planen og målet er at satellitten skal skytes opp i april 2016. Kongsberg Seatex utvikler AIS-mottageren gjennom et ESA-prosjekt. Universitetet i Oslo har i 2014 arbeidet med å utvikle en plasma-detektor som skal være ombord. Byggingen av instrumentet er i henhold til planen. Det meteorologiske observatoriet i Sveits, PMOD/WRC, utvikler et radiometer som skal observere ståling fra sola. Instrumentet er utviklet i ESAs Prodex-program. Begge instrumentene skal testes og ferdigstilles i 2015.

Resultatmål 2014: *Behovsundersøkelse for NorSat-2 og -3*
I 2014 har Romsenteret, delvis gjennom en aspirantoppgave, ferdigstilt en undersøkelse av mulige nyttelaster på nye norske satellitter. I dialog med norske aktører har arbeidet identifisert større og mindre nyttelaster innen maritim virksomhet, luftfart, forskning, klima og miljø.

Styringsparameter 3.2: Aktivitet på Andøya Rakettskytefelt

Resultatmål 2014: *Oppskyting av minst én norsk sonderakett*
På grunn av rakettmotor-havariet på Andøya høsten 2013, ble all bruk av denne motortypen satt på vent i 2014. NRS tok aktivt del i granskingskommisjonen etter motoruhellet.

Den norske sonderaketten ICI-4, som var planlagt skutt opp i 2014, ble derfor utsatt til 2015. Resultatmålet om oppskyting av minst en norsk sonderakett i 2014 er dermed ikke nådd, men dette skyldes faktorer utenfor Romsenterets kontroll. I stedet vil to norske sonderaketter (ICI-4 og MAXIDUSTY-1) bli forsøkt skutt opp i 2015.

2014 var det siste året med øremerket bevilgning over NRS Post 74 til opprusting av infrastrukturen på Andøya. Dette satsingsforslaget er nå gjennomført i sin helhet, og har helt klart bidratt til en revitalisering av rakettskytefeltet. Andøya Rakettskytefelt skiftet i 2014 navn til Andøya Space Center. NRS er ikke lenger representert i Styret for selskapet.

4. Effektiv offentlig forvaltning og verdiskapning også utenfor romsektoren

Styringsparameter 4.1: Utnyttelse av jordobservasjonsdata Norge har tilgang til

Resultatmål 2014: *Operativ flerbruksprosessering av Radarsat-data*
Operativ flerbruksprosessering av Radarsat-data er gjennomført i henhold til planen med midler fra Post 74, og NRS har en koordinert prosess med norske brukere om prioritering av opptak innenfor kvoten som Radarsat-avtalen muliggjør. Det pågår en dialog med BarentsWatch, med sikte på at BarentsWatch skal overta koordineringsansvaret for de marine brukerne.

Resultatmål 2014: Etablert nasjonal prosesseringskjede for Sentinel-1

Utbyggingen av en nasjonal prosesseringskjede for radarsatellitten Sentinel-1 har pågått gjennom 2014, finansiert med midler fra GIO-bevilgningen som NRS fikk over Post 74 i 2013. Innstillingen gjøres ved KSAT i Tromsø, med utstyr fra bl. a. Kongsberg Spacotec. Selve radar-prosessoren, som skal leveres gratis fra ESA, er betydelig forsinket fra ESA. Slutføring av prosjektet forventes nå i juni 2015.

Resultatmål 2014: Oppstart av minst én ny tjenesteutvikling

Gjennom de nasjonale følgemidlene ble det i 2014 startet utvikling av en helt ny tjeneste for tidlig registrering av stormskader i skogen. Utviklingsarbeidet gjøres ved Institutt for skog og landskap, og de foreløpige resultatene er meget lovende.

5. Anerkjent rådgiver for norsk forvaltning og næringsliv

Styringsparameter 5.1: Effektivt samvirke med nasjonale og internasjonale romaktører

Resultatmål 2014: Avklart fremtidig samarbeidsform med IN og NFR vedrørende nasjonal og internasjonal oppfølging

Det har blitt avholdt et møte på toppnivå med NFR tidlig i 2014. I senere dialog har man blitt enige om å fokusere på en oppdatering av "Rom for forskning" som utkom i 2005 med et tidsspenn fram til 2015. Arbeidet er igangsatt med sikte på å få fram en ny omforent plan med fokus 2025.

Sent 2013 ble det avholdt et møte på toppnivå mellom ledelsen i Innovasjon Norge og ledelsen i Norsk Romsenter. Etter dette har Innovasjon Norge byttet toppledelse og organisasjonen er under omorganisering.

Norsk Romsenter og IN har hatt dialog på lavere nivå gjennom året. Et møte med en bred presentasjon av NRS' saksfelter ble gjennomført hos IN i januar 2014. Siktemålet var å finne områder av felles interesse. Et nytt møte med fokus på Copernicus og navigasjon ble avholdt i juli 2014, men pga situasjonen knyttet til videre norsk deltakelse i Copernicus, og forsinkelsene knyttet til Galileo, har fremdriften vært noe lavere enn det som ble forutsett i januar. Ytterligere forsinkende faktorer har tilkommet med den pågående omorganisering og kraftige kutt i Innovasjon Norges stab.

Det har likevel blitt avholdt nye møter i januar 2015 hvor Norsk Romsenter har invitert med IN i en dialog knyttet til Galileo Masters og oppfølging av vinnerne av denne innovasjonskonkurransen. Norsk Romsenter ønsker å ha IN med i en aktiv rolle.

Videre har det blitt avholdt møter for å avklare INs og SIVAs roller knyttet til en eventuell etablering av ESA BIC (Business Incubation Centre) i Norge.

I og med avklaringen ift. norsk rolle i Copernicus sent i 2014, vil man kunne gjenoppta samtale om å få ut nytteverdi på dette feltet for norsk industri og offentlig forvaltning når post 74 (nasjonal oppfølging) har kommet på plass i revidert budsjett for 2015.

Resultatmål 2014: Etablert avtale for effektiv overvåking av tropisk skog med relevante internasjonale organisasjoner

Norsk Romsenter har i 2014 bistått KLD med å etablere en avtale med FAO for Space Data Management System, SDMS, som har som mål å bidra til at tropiske skogland får bedre tilgang til satellittdata. Norsk Romsenter har også bidratt til at FAO har økt sitt samarbeid med ESA og EU.

Resultatmål 2014: Samarbeidsavtale med Tyskland

Vårt utkast til samarbeidsavtale ble oversendt DLR i høst og vi avventer deres kommentarer. Planlegges nå undertegnet i løpet av våren.

Resultatmål 2014: Utkast til samarbeidsavtale med Russland

I tråd med planen er det opprettholdt kontakt med ROSCOSMOS uten at NRS har tatt eksplisitte initiativ. ROSCOSMOS kontaktet NRS i oktober som det ble respondert positivt på. ROSCOSMOS ble bedt om å spille inn forslag. Det er ennå ikke kommet tilbakemelding på dette.

Styringsparameter 5.2: Relevant, tidsriktig og gjennomarbeidet strategisk rådgivning

Resultatmål 2014: Avklart nivå på norsk deltakelse i Ariane 5/6

CM-14 vedtok å avslutte utviklingen av Ariane 5ME og den versjonen av Ariane 6 som ble valgt på CM-12. Alle utviklingsoppgaver hvor norske bedrifter har forutsetninger for å delta vil bli tildelt etter åpen konkurranse, sannsynligvis i løpet av 2015.

Resultatmål 2014: Tilrådning av norsk posisjon vedrørende forholdet mellom EU og ESA

På ESAs ministerrådsmøte i desember 2014 fremmet ESA "Resolution on ESA evolution". Resolusjonen omhandlet blant annet ESAs samarbeid med EU. I forkant av ministerrådsmøtet leverte NRS til NFD et forslag til norsk holdning til resolusjonen. Forslaget var underbygget med et underlagsdokument, som beskrev prosess og konklusjoner i EU og ESA. Konklusjonen og den norske holdningen, som ble fremmet på ministerrådsmøtet, var at Norge støttet resolusjonen som forelå, og så fram til partenes videre arbeid på området.

Resultatmål 2014: Utredning av mulige løsninger for satellittkommunikasjon i Arktis

Norsk Romsenter ferdigstilte i 2014 en utredning på mulige løsninger for satellittkommunikasjon. Utredningen beskriver eksisterende og alternative løsninger. Konklusjonen i utredningen er at et system bestående av minst 2 satellitter i høyelliptisk bane vil kunne dekke nord-områdene med bredbånd der satellitter i geostasjonær bane ikke dekker.

Resultatmål 2014: Utarbeide strategi for økt verdiskapning i nedstrøms, romrelatert sektor

NRS' viktigste strategiske satsinger er nedfelt i Norsk Romstrategi 2020. En sentral rammebetingelse var å få sikret norsk deltakelse i Copernicus, noe som er en viktig forutsetning for norske aktørers utnyttelse av systemet. Dette kom på plass rett før jul og de nasjonale investeringene forventes å bli implementert etter revidert budsjett i 2015 (post 74). NRS arbeider videre med ulike konkrete tiltak i diskusjon med Innovasjon Norge og andre aktører som støtte for hovedmålene i Norsk Romstrategi.

Videre har NRS lansert initiativ knyttet til bedre bredbåndsdekning i nordområdene som satsing for 2016 (satsingsforslag).

Styringsparameter 5.3: Kommunikasjon mot beslutningstakere og allmennheten

Resultatmål 2014: Økt oppmerksomhet rundt betydningen av rombaserte tjenester for klima- og miljøpolitikk

Skredrapporten i mai og engasjementet rundt Copernicus i høst har ført til økt oppmerksomhet rundt rombaserte tjenester og innsikt i at satellittdata er viktige både i miljøforvaltning og generell samfunnsplanlegging. Rosettaferden inspirerer unge og voksne og er med på å skape entusiasme for forskning og naturvitenskap og respekt for teknologien og innsatsen som ligger til grunn for suksessen.

Styringsparameter 5.4: Samvirke mellom Norsk Romsenter og relevante brukerdepartementer og etater

Resultatmål 2014: Etablere dialog med UD, FD, SD og JD om romvirksomhet som verktøy i arktisk samarbeid

Utstrakt dialog med UD, FD, SD og JD har blitt avholdt i forbindelse med prosjektet "Rom som verktøy for Arktisk samarbeid". Seminar er blitt avholdt på Norsk Romsenter, og det er blitt gitt presentasjon av prosjektet i IKU.

Resultatmål 2014: Føre dialog med MD med sikte på å forlenge skogavtalen

Norsk Romsenter har fått en ny avtale med KLD for oppfølging av det norske klima- og skoginitiativet. Avtalen går ut på at Norsk Romsenter skal aktivt bruke norsk deltakelse i ESA- og EU-programmer for å støtte opp under det norske klimainitiativet.

IV. Styring og kontroll i virksomheten

IV.1 Risikovurdering og intern kontroll

Vi har kontinuerlig gjennomført risikovurdering etter DFØs modell. Samlet sett er ikke risikobildet vesentlig endret gjennom 2014. Det henvises til omtale under styringsparametre og resultatmål i kapittel III.

Vi har innarbeidet god internkontroll i alle våre prosesser og rutiner. Det er ikke avdekket vesentlige svakheter, feil eller mangler. Som følge av dette er det ikke iverksatt spesielle tiltak, men rutiner og prosesser gjennomgås og vurderes løpende. Mindre forbedringer innarbeides underveis.

Riksrevisjonen har ikke avsluttet revisjonen for 2014 enda, men det har ikke fremkommet bemerkninger hittil. For 2013 fikk vi ren beretning på regnskapet og Riksrevisjonen hadde heller ingen bemerkninger til utvalgte disposisjoner.

Det er ingen spesielle forhold knyttet til personalmessige forhold, likestilling, HMS/arbeidsmiljø, diskriminering og ytre miljø.

Norsk Romsenter er en kompetansebedrift og det er krevende å holde tilstrekkelig høy kompetanse kontinuerlig, det gjelder både i den enkelte stilling og samlet sett. Vår vurdering er at kompetansen i staben er svært god, men organisasjonen er stramt bemannet og kapasiteten er derfor ikke tilstrekkelig, særlig i relasjon til nye oppgaver. I stortingsmelding 32 om romvirksomhet i 2013, som hele Stortinget sluttet seg til, ble det lovet at Romsenteret skulle styrkes. Hittil har vi ikke sett noe til en slik styrking.

IV.2. Likestilling og arbeidsmiljø

		Kjønnsbalanse			Månedslønn	
		Menn %	Kvinner %	Total (N)	Menn Kroner	Kvinner Kroner
Totalt i virksomheten	2014	59	41	37	62.736	49.566
	2013	62	38	39	60.985	45.800
Direktør	2014	100	-	1	-	-
	2013	100	-	1	-	-
Avdelingsdirektører	2014	80	20	5	76.479	-
	2013	80	20	5	72.490	-
Seksjonssjef	2014	67	33	6	64.183	60.525
	2013	71	29	7	61.758	57.496
Seniorrådgiver	2014	71	29	17	57.624	53.827
	2013	75	25	16	57.857	50.617
Rådgiver	2014	20	80	5	-	38.198
	2013	33	67	6	41.079	35.792
Seniorkonsulent	2014	-	100	3	-	42.719
	2013	0	100	4	-	39.310

		Antall tilsatte Total (N)	Deltid		Midlertidig ansettelse		Foreldrepermisjon		Legemeldt sykefravær	
			M %	K %	M %	K %	M %	K %	M %	K %
Navn på virksomheten	2014	37	2,7	2,7	5,4	10,8	0	100	0,48	0,11
	2013	39	2,6	0	10,3	15,4	50	50	0,82	2,01

Kommentarer til tabellen:

- Deltid er beregnet ut fra samlet antall ansatte i NRS.
- Midlertidig ansettelse menn og kvinner er beregnet ut fra samlet antall ansatte i NRS
- Foreldrepermisjon menn/kvinner er beregnet ut fra antall menn/kvinner som har tatt ut foreldrepermisjon i forhold til antall ansatte som har tatt ut foreldrepermisjon
- Legemeldt sykefravær menn og kvinner er beregnet ut fra samlet antall tilsatte i NRS
- En avdelingsdirektør som er i permisjon i forbindelse med overgang til ny stilling er ikke tatt med i oversikten
- En seniorrådgiver er på ett års engasjement for NRS i Brussel. Han er tatt med i beregningen

Norsk Romsenter har de senere år hatt en jevn økning i prosentvis antall kvinnelig ansatte, og er i tilsettingsprosesser bevisst på fordelene ved en jevn kjønnsfordeling. Hovedforskjellen i

gjennomsnittslønn mellom kvinner og menn skyldes at vel halvparten av kvinnene arbeider i funksjoner som har lavere lønnsrammer enn de stillingsgrupper som har overvekt av menn. Kvinner prioriteres i lønnsoppgjørene.

De viktigste likestillingsaktivitetene er at vi ved nyansettelser oppfordrer kvinner til å søke samt at vi legger forholdene til rette for at den enkeltes arbeidssituasjon kan tilpasses livssituasjonen, for eksempel omsorgsansvar.

Rekruttering av personer med innvandrerbakgrunn

Norsk Romsenter hadde pr 01.01.14 en person med innvandrerbakgrunn i et vikariat. Dette vikariatet ble avsluttet i løpet av 2014, slik at vi pr 31.12.2014 ikke har noen personer med innvandrerbakgrunn.

Ved alle utlysninger av stillinger oppfordres kandidater med innvandrerbakgrunn til å søke, og aktuelle kandidater innkalles til intervju.

Inkluderende arbeidsliv

Norsk Romsenter forlenget i 2014 sin IA-avtale og vi har en egen plan for IA-arbeidet. Vi har relativt lite sykefravær, og etter hva vi kan se er det ikke noe av sykefraværet som skyldes arbeidssituasjonen. Sykefraværet er totalt på 1,9 % som er en nedgang fra året før.

Ansvar for lærlinger

I Romsenteret har vi ingen aktuelle lærefag, og det er derfor heller ikke ansatt lærlinger i organisasjonen.

IV.3 Tidstyver

I vår egen drift er det viktigste tiltaket i vår jakt på tidstyver at vi i betydelig grad tatt i bruk DFØs tilbud. Vi er fullservicekunder både for regnskap og lønn. Dette gjør at vi sparer kostnader til systemer og utstyr så vel som bemanning. En ytterligere ting vi er i ferd med å forenkle er reiseregningene. Gjennom elektronifisering av fakturabehandling, lønninger og reiseregninger er også papirmengden redusert til et minimum.

Vi har videokonferansesystem som er i flittig bruk slik at vi unngår unødvendige reiser. Vi søker å ikke delta på flere møter og arrangementer enn nødvendig. Et eksempel er oppgaven som nasjonalt kontaktpunkt for Horizon2020 SPACE der NRS har videreført arbeidsmåten fra FP7 SPACE, med et absolutt minimum av deltakelse i arrangementer organisert av EU-kommisjonen eller andre lands nasjonale kontaktpunkter for romvirksomhet.

Romsenteret forvalter svært få regelverk, i praksis kun tilskuddsordningene på postene 70-74. Etter vår mening har vi her så enkle prosesser vi kan innenfor kravene om dokumentasjon og forsvarlig saksbehandling.

Våre viktigste tidstyver ligger utenfor vår kontroll og er påført oss av andre. Et eksempel er kartlegging av tidstyver i regi av Difi. I likhet med andre deler av forvaltningen er anskaffelsesregelverket et stort problem også for oss. Kravene til rapportering, som tertial-rapporter og årsrapporter, utvides stadig og krever mye ressurser. Denne rapporten er i seg selv et godt eksempel.

IV.4 Fullmakter

Nærings- og fiskeridepartementet har i henhold til R-110/2005 videregitt følgende fullmakt til Norsk Romsenter:

- Fullmakt til å inngå leieavtaler og avtaler om kjøp av tjenester utover budsjettåret

Fullmakten er i 2014 benyttet til å inngå avtaler om leveranse av konsulenttenester som vil kunne løpe inn i 2015. Videre har vi en avtale om leie av lokaler som løper frem til 2021 og avtale om leveranser av satellitter som løper noen år frem i tid.

V. Vurdering av fremtidsutsikter

ESA

En hovedutfordring for Norsk Romsenter i 2015 vil være utarbeidelse av et satsingsforslag om norske deklareringer på ESAs neste ministerkonferanse. Dette satsingsforslaget må være klart i desember 2015, hvilket vil være ganske tidlig i ESAs egen prosess med utarbeidelse av programforslag til ministerkonferansen i 2016.

Norge har innledningsvis deklart 10 mill. euro til Ariane 6 programmet, med sikte på å foreslå en eventuell økning i tråd med at norske utviklingsoppgaver manifesterer seg. I henhold til ESA og ASLs planer ønsker de å ha etablert industristrukturen allerede før utgangen av 2015, og i såfall må Norge på det tidspunkt kunne bekrefte nye bidrag for å sikre tildeling av kontrakter utover det som allerede er deklart. NFD vil bli holdt løpende orientert om denne utviklingen.

EU

Norsk deltakelse i Copernicus for hele programperioden 2014-2020 vil kreve et Stortingsvedtak i 2015. For den nasjonale oppfølgingen av norsk deltakelse i Copernicus vil det være svært viktig at det i revidert nasjonalbudsjett for 2015 bevilges midler til administrativ og teknisk oppfølging, slik det er beskrevet i satsingsforslaget. Når midler til oppfølging av Copernicus er på plass sommeren 2015, vil den videre utbygging av nasjonalt bakkeselement være en helt sentral oppgave for Norsk Romsenter. Det bør da bygges inn funksjonalitet både for etater, allmennheten, medier, skoler og innovativ nedstrømsbruk.

Galileo planlegger fortsatt med at systemet blir fullt operativt i løpet av perioden frem mot 2020. Early Services forventes rundt årsskifte 2015/2016. En avtale med EU om Norges tilgang til PRS er avhengig av at CMS er ferdigstilt, men tidspunktet for dette er uavklart. Forhandlinger om tilgang til PRS kan først starte etter at Rådet har godkjent Kommissjonens forhandlingsmandat. Slik det ser ut nå vil PRS-avtalen først kunne være på plass mot slutten av 2015, men det er usikkerhet knyttet til dette og saken følges av NRS opp gjennom tett dialog med EU.

Det er ti flyplasser nord for 70°N som i teorien i dag ikke dekkes av EGNOS. NRS jobber for utvidelse videre nordover og det forventes dekning opp til 72°N i løpet av 2017. Parallelt arbeides det også med en helt ny versjon av EGNOS (V3) som vil bety en vesentlig oppgradering av ytelsen til systemet. EGNOS V3 planlegges operativt ca 2020, men det signaliseres allerede en mulig forsinkelse knyttet til utfordringer med utvikling og standardisering.

Norge deltar fra 2015 både i Copernicus og Galileo/EGNOS programmene. NRS ser det som hensiktsmessig at en har to selvstendige sekretariatsfunksjoner for disse programmene som tar seg av den faglige oppfølgingen. Det er imidlertid en del funksjoner som kan samordnes og NRS ser på hvordan dette kan organiseres på en kosteffektiv måte.

Sammen med NSM skal Norsk Romsenter utarbeide en plan for norske nasjonale eksperter i EUs satellittnavigasjonsprogrammer fram mot 2020. NRS er i dialog med Kommisjonen med tanke på ytterligere en nasjonal ekspert fra september 2015.

Industri/teknologi

Konkurransen på det kommersielle rommarkedet skjerpes, både i Europa og i verden forøvrig. I mangel av egne romteknologi- og brukerprogrammer er det en økt utfordring å posisjonere norske industrielle aktører i kampen om de interessante oppgavene, også innen ESA, med stadig reduserte følgemidler. Dette skjer samtidig med at stadig flere av ESAs medlemsland som vi konkurrerer med, også de mindre, får styrket egne ressurser. Teknologisk klarer våre rombedrifter fint å konkurrere med utenlandske konkurrenter. For dem handler følgemidlenes størrelse først og fremst om å ha likeverdige rammevilkår som utenlandske konkurrenter. Det er frustrerende å være minst like gode som konkurrenten, men miste utviklingsmuligheter på grunn av manglende støtte fra egne myndigheter.

Det er i 2015 planlagt prøveskyting av en demorakett fra Andøya basert på den nyutviklede hybridmotoren til Nammo. Oppskytingen er viktig med hensyn på å vise teknologiens muligheter ift. student- og sonderaketter. I neste omgang kan motoren være aktuell i trinn for en mindre bærerakett.

Kommunikasjon/undervisning

Mer aktiv bruk av sosiale medier sammen med egne nettsider er godt egnet til å nå ut med viktige kampanjesaker. Vi er i gang, men har en del å hente her.

Medier vil fortsatt være viktige i påvirkningsarbeidet mot beslutningstakere og allmennhet. Vi har god kontakt med mange redaksjoner, men bør utvide kontaktflaten til å omfatte økonomiredaksjoner og flere regionale storaviser.

Uansett hvordan man snur og vender på det, vil romindustrien og Norge etter hvert trenge nye, smarte hoder med riktig kunnskap. Da må flere unge velge realfag. Ett av de beste innsalgene vi har, er romfart, raketter, sorte hull og astronauter. Skoleaktivitetene ved Norsk Romsenter kommer aldri til å bli sentrale, men våre små drypp i forskjellige sammenhenger kan være det som inspirerer en 15-åring til å ta realfag for senere å bli fysiker, lege eller ingeniør.

VI. Årsregnskap

Ledelseskomentarer

Norsk Romsenter er et nettobudsjettet forvaltningsorgan som er det strategiske, samordnende og utøvende organ for norsk offentlig romvirksomhet. Romsenteret skal fremme Norges interesser i den europeiske romorganisasjonen ESA og annet internasjonalt romsamarbeid. I tillegg skal Norsk Romsenter forvalte de nasjonale følgemidlene. Organisasjonen holder til på Skøyen i Oslo.

Norsk Romsenter presenterer sitt regnskap basert på standard kontoplan og de statlige regnskapsstandardene (SRS). Regnskapsprogrammet gjør at vi kan levere både periodiserte virksomhetsregnskaper basert på de statlige regnskapsstandardene og tilfredsstillende rapporteringskrav basert på kontantprinsippet.

Resultatregnskapet for 2014 viser et lite overskudd på 0,6 mill kroner, som overføres til virksomhetskapitalen. Regnskapet inneholder ingen overraskelser eller resultater fra dramatiske hendelser.

Inntektene i resultatregnskapet utgjøres i hovedsak av driftsbevilgningen fra Nærings- og fiskeridepartementet og salgs- og leieinntekter. Driftsbevilgningen fra departementet er i statsbudsjettet for 2014 på kr 58,3 mill kroner. Men på grunn av kravene i de statlige regnskapsstandardene reduseres det inntektsførte beløpet av bevilgningen til 51,2 mill som følge av investeringers fremtidige avskrivninger. Salgs- og leieinntekter kommer for det meste fra tjenester vi leverer til andre romorganisasjoner.

På kostnadssiden er personalkostnader, varekostnader og andre driftskostnader de vesentligste postene. Blant varekostnadene inngår innkjøp fra underleverandører for å oppfylle våre tjenesteforpliktelser overfor de romorganisasjoner som vi har inntekter fra. Ikke uventet er personalkostnadene en betydelig post. Mye av vår virksomhet handler om arbeid i internasjonale fora, noe som medfører at vi også har betydelige reisekostnader. Disse inngår i andre driftskostnader. Alle inntekter og kostnader er nærmere spesifisert i noter til regnskapet. Som en følge av færre ansatte gjennom 2014 er personalkostnadene lavere enn forrige år. Vi har også hatt fokus på kostnadene til reiser og konsulenter. Konkrete tiltak rettet mot disse tre kostnadselementene gjør at vi kommer ut med et positivt driftsresultat.

I tillegg til driftsbevilgning og andre inntekter forvalter Romsenteret tilskuddsmidler som er langt større enn de inntekter som fremkommer i resultatregnskapet. Tilskuddsmidlene i statsbudsjettet som vi forvalter ("70-postene") utgjør 619,3 mill kroner i bevilgning for 2014. Disse midlene fremkommer ikke i resultatregnskapet, men i note 7 fremkommer hvor mye som er utbetalt tilskudd i 2014.

Videreutviklingen av norske småsatellitter har blant annet resultert i byggingen av en satellitt kalt NorSat-1. Arbeidet med denne satellitten er ennå ikke avsluttet og er derfor oppført som anlegg under utførelse. Når arbeidet med satellitten er avsluttet og den blir skutt opp i bane så vil investeringene bli balanseført som anleggsmidler og avskrevet over fremtidige år.

Ved utgangen av 2014 hadde Romsenteret 37 ansatte, hvorav 31 fast ansatte og 6 på engasjement. Siden Norge øker sitt internasjonale engasjement innen romsektoren vesentlig må vi forvente at staben vil øke noe de kommende år for å holde tritt med oppgavene, som i stor grad handler om å sikre Norge og norske bedrifter så gode rammevilkår som mulig internasjonalt.

Etter at overskuddet for 2014 er tilført virksomhetskapitalen, utgjør denne 10,1 mill kroner. Virksomhetskapitalen vil i stor grad bli benyttet til å dekke kostnader med innkjøp av satellitter og oppskytingstjenester for de satellitter som Romsenteret anskaffer.

For 2015 forventer vi et resultat som går i balanse.

Oppstilling av bevilgningsrapportering for regnskapsår 2014

Samlet tildeling i henhold til tildelingsbrev						
Utgiftskapittel	Kapittelnavn	Post	Postekst		Samlet tildeling	
922	Romvirksomhet	50	Norsk Romsenter		58 300 000	
		70	Kontingent i European Space Agency (ESA)		160 300 000	
		71	Internasjonal romvirksomhet		341 500 000	
		72	Nasjonale følgemidler (kan overføres)		33 400 000	
		73	EUs romprogrammer		434 200 000 1)	
		74	Nasjonal infrastruktur og tekniske		19 100 000	
<i>Sum utgiftsført</i>					1 046 800 000	
Beholdninger rapportert i likvidrapport					Note*	Regnskap 2014
Inngående saldo på oppgjørskonto i Norges Bank					54 984 673	
Endringer i perioden					127 331 275	
<i>Sum utgående saldo oppgjørskonto i Norges Bank</i>					13	182 315 948
Beholdninger rapportert til kapitalregnskapet (201412)						
Konto	Tekst		Note*	2014	2014	Endring
0677.50.00609	Norges Bank		13	182 315 948	54 984 673	127 331 275

* Henvisning til aktuell note i virksomhetsregnskapet

1) av disse blir 297 200 000 utbetalt Utenriksdepartementet (Galileo)

Resultatregnskap

	Note	201412	201312
Driftsinntekter			
Inntekt fra bevilgninger	1	51 167 390	47 740 170
Inntekt fra tilskudd og overføringer	1	9 458 568	8 529 775
Andre driftsinntekter	1	101 268 798	78 332 385
<i>Sum driftsinntekter</i>		161 894 757	134 602 330
Driftskostnader			
Lønn og sosiale kostnader	2	35 037 805	35 687 906
Varekostnader	4	99 392 463	80 205 482
Andre driftskostnader	3	26 288 195	25 124 099
Avskrivninger	5	593 301	575 158
<i>Sum driftskostnader</i>		161 311 765	141 592 647
Driftsresultat		582 992	-6 990 317
Finansinntekter og finanskostnader			
Finansinntekter	6	10 876 618	11 371 435
Finanskostnader	6	10 866 292	11 357 605
<i>Sum finansinntekter og finanskostnader</i>		10 326	13 830
Resultat av periodens aktiviteter		593 318	-6 976 487
Periodens resultat (til virksomhetskapital)		593 318	-6 976 487
<i>Disponeringer til virksomhetskapital</i>	7	670 672	-1 011 668
<i>Disponering, underskudd bevilgningsfinansierte aktiviteter</i>	7	-77 355	-5 964 819
Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten			
Utbetalinger av tilskudd til andre	8	552 418 276	505 329 924
Avregning med statskassen tilskuddsforvaltning	8	552 418 276	505 329 924
<i>Sum tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten</i>		0	0

Balanse

	Note	201412	201312
EIENDELER			
A. Anleggsmidler			
II Varige driftsmidler			
Driftsløsøre, inventar, verktøy og lignende	5	2 143 504	2 132 574
Anlegg under utførelse	5	11 864 193	4 742 513
<i>Sum varige driftsmidler</i>		14 007 696	6 875 086
III Finansielle anleggsmidler			
Andre fordringer	15	180 076 320	188 859 782
<i>Sum finansielle anleggsmidler</i>		180 076 320	188 859 782
Sum anleggsmidler		194 084 016	195 734 869
B. Omløpsmidler			
II Fordringer			
Kundefordringer	9	7 500 165	2 242 718
Andre fordringer	10	55 649	1 410 131
Opptjente, ikke fakturerte inntekter	12	6 862 275	5 264 214
<i>Sum fordringer</i>		14 418 090	8 917 062
III Kasse og bank			
Bankinnskudd	13	182 315 948	54 984 673
Andre kontanter og kontantekvivalenter			
<i>Sum kasse og bank</i>		182 315 948	54 984 673
Sum omløpsmidler		196 734 038	63 901 735
Sum eiendeler		390 818 054	259 636 604

Balanse

	Note	201412	201312
VIRKSOMHETSKAPITAL OG GJELD			
C. Virksomhetskapi tal			
II Opptjent virksomhetskapi tal			
Opptjent virksomhetskapi tal	7	10 188 684	9 595 367
<i>Sum opptjent virksomhetskapi tal</i>		10 188 684	9 595 367
Sum virksomhetskapi tal		10 188 684	9 595 367
D. Gjeld			
I Avsetning for langsiktige forpliktelse r			
Ikke inntektsført bevilgning knyttet til anleggsmidler	5,6	14 007 696	6 875 086
Andre avsetninger for forpliktelse r		0	0
<i>Sum avsetning for langsiktige forpliktelse r</i>		14 007 696	6 875 086
II Annen langsiktig gjeld			
Øvrig langsiktig gjeld	15	180 076 320	188 859 782
<i>Sum annen langsiktig gjeld</i>		180 076 320	188 859 782
III Kortsiktig gjeld			
Leverandørgjeld		17 132	9 715 706
Skyldig skattetrekk		1 481 237	1 456 968
Skyldige offentlige avgifter		1 816 019	1 608 781
Avsatte feriepenger		2 715 955	2 881 101
Forskuddsbetalte, ikke opptjente inntekter		0	0
Annen kortsiktig gjeld	14	174 880 213	33 163 073
<i>Sum kortsiktig gjeld</i>		180 910 557	48 825 628
IV Avregning med statskassen			
Avregning bevilgningsfinansiert virksomhet (nettobudsjetterte)		0	0
Ikke inntektsført bevilgning (nettobudsjetterte)	11	5 634 797	5 480 741
<i>Sum avregning med statskassen</i>		5 634 797	5 480 741
Sum gjeld		380 629 370	250 041 237
Sum virksomhetskapi tal og gjeld		390 818 054	259 636 604

Kontantstrømoppstilling etter den direkte modellen for nettobudsjetterte virksomheter

	201412	201312
Kontantstrømmer fra operasjonelle aktiviteter		
Innbetalinger		
innbetalinger av bevilgning ¹	58 300 000	52 741 000
innbetalinger fra salg av varer og tjenester	84 306 473	55 923 790
innbetalinger av tilskudd og overføringer fra andre	700 912 624	516 100 000
innbetaling av refusjoner	0	0
andre innbetalinger	7 461 670	66 708
<i>Sum innbetalinger</i>	850 980 767	624 831 498
Utbetalinger		
utbetalinger av lønn og sosiale kostnader	-35 015 891	-34 547 613
utbetalinger for varer og tjenester for videresalg og eget forbruk	-148 375 242	-79 557 730
utbetalinger av renter	0	-379
utbetalinger av skatter og offentlige avgifter	-400 932	-963 740
utbetalinger av tilskudd og overføringer til andre	-534 328 722	-501 585 410
andre utbetalinger	-5 093 473	-7 008 075
<i>Sum utbetalinger</i>	-723 214 260	-623 662 947
Netto kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter * (se avstemming)	127 766 507	1 168 551
Kontantstrømmer fra investeringsaktiviteter		
innbetalinger ved salg av varige driftsmidler	0	0
utbetalinger ved kjøp av varige driftsmidler	-435 232	-3 326 691
utbetalinger ved kjøp av andre investeringsobjekter		
innbetalinger ved salg av andre investeringsobjekter		
Netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter	-435 232	-3 326 691
Kontantstrømmer fra finansieringsaktiviteter		
innbetalinger av virksomhetskapskapital		
tilbakebetalinger av virksomhetskapskapital		
utbetalinger av utbytte til statskassen		
Netto kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter	0	0
Effekt av valutakursendringer på kontanter og kontantekvivalenter		
Netto endring i kontanter og kontantekvivalenter	127 331 276	-2 158 139

Note 0 Regnskapsprinsipper

Regnskapsprinsipp

Norsk Romsenter er blant de etater som har gjennomført regnskapsprogrammet i staten og 2012 var første året hvor Norsk Romsenter fullt ut fører sitt regnskap tilpasset ny standard kontoplan og de statlige regnskapsstandardene (SRS).

Regnskapsprogrammet gjør at NRS kan levere både periodiserte virksomhetsregnskaper basert på de statlige regnskapsstandardene og tilfredsstillende rapporteringskrav basert på kontantprinsippet.

Årsregnskapet er basert på de grunnleggende prinsipper om historisk kost, sammenlignbarhet, fortsatt drift, kongruens og forsiktighet.

Når faktiske tall ikke er tilgjengelige på tidspunktet for regnskapsavleggelse, tilsier god regnskapsskikk at ledelsen beregner et best mulig estimat for bruk i resultatregnskapet og balansen. Det kan fremkomme avvik mellom estimerte og faktiske tall.

Konsolidering

Norsk Romsenter er et forvaltningsorgan med særskilte fullmakter som til og med 31.12.2013 ivaretok statens eierskap i Space Norway AS (tidl. Norsk Romsenter Eiendom AS) og Andøya Rakettskytefelt AS med datterselskaper.

Endring av regnskapsprinsipp

Ingen endring i regnskapsprinsipp pr. 31.12.2014

Klassifisering av poster i regnskapet:

Transaksjonsbaserte inntekter

Transaksjoner resultatføres til verdien av vederlaget på transaksjonstidspunktet. Inntektføring fra salg av varer skjer på leveringstidspunktet. Salg av tjenester inntektsføres i takt med utførelse.

Inntekter fra bevilgningsfinansierte aktiviteter

Bevilgning fra NFD, overføres etter en utbetalingsplan og inntektsføres i den perioden som aktiviteten var planlagt utført.

Overføringer fra andre departement

Tilskudd og overføringer mottatt fra andre departement inntektsføres i henhold til prinsippet om motsatt sammenstilling.

Salgs- og leieinntekter

Salgs- og leieinntekter fra oppdrag regnskapsføres etter opptjeningsprinsippet.

Kostnader

Kostnader som gjelder transaksjonsbaserte inntekter, regnskapsføres i samme periode som tilhørende inntekt. Kostnader som finansieres ved bevilgning, regnskapsføres i den perioden da aktiviteten er utført.

Klassifisering og vurdering balanseposter:

Omløpsmidler/kortsiktig gjeld

Omløpsmidler og kortsiktig gjeld omfatter poster som forfaller til betaling innen ett år, og poster som er knyttet til varekretsløpet. Øvrige poster er klassifisert som anleggsmidler/langsiktig gjeld.

Tilsvarende prinsipp er benyttet for gjeldsposter. Nettobeløpet av alle balanseposter, med unntak av varige driftsmidler, har motpost i avregning bevilgningsfinansiert virksomhet eller ikke inntektsført bevilgning. Den kortsiktige gjelden er ikke lån, men avsetninger for forpliktelser.

Tilskudd

Tilskudd har ingen virkning på resultatregnskapet, saldo blir avsatt i balansen under kortsiktig gjeld.

Anleggsmidler

Balanseført verdi av varige driftsmidler har motpost i regnskapslinjen ikke inntektsført bevilgning knyttet til anleggsmidler. Dette representerer finansieringen av anleggsmidlene. Ved tilgang av varige driftsmidler balanseføres anskaffelseskostnadene. Samtidig går anskaffelseskostnaden til reduksjon av resultatposten inntekt fra bevilgning og til økning av balanseposten ikke inntektsført bevilgning knyttet til anleggsmidler. Avskrivning av varige driftsmidler kostnadsføres. I takt med gjennomført avskrivning inntektsføres et tilsvarende beløp under inntekt fra bevilgning. Dette gjennomføres ved finansieringsposten ikke inntektsført bevilgning knyttet til anleggsmidler oppløses i takt med at driftsmiddelet forbrukes. Konsekvensen av dette er at avskrivningene har en resultatnøytral effekt.

Langsiktig gjeld

Norsk Romsenter har ingen langsiktig gjeld i form av lån. Det som er klassifisert som langsiktig gjeld gjelder periodisering av langsiktige forpliktelser. Det henvises til note 15 for beskrivelse av forpliktelsene.

Varekostnader

Kjøp av tjenester som inngår i leveranse til oppragsgiver føres som varekostnad. Varekostnaden kan sammensstilles mot tilsvarende inntekt

Valuta

Valutagevinster/tap vedrørende varekjøp og ordinære driftskostnader føres på samme konto som hovedstol. Balansen inneholder ingen poster i fremmed valuta.

Omregning av fordringer og gjeld i utenlandsk valuta

Fordringer og gjeld i utenlandsk valuta er gjennom året ført til salgskurs oppgitt fra Den norske Bank på transaksjonsdagen. Slike poster som står i balansen pr. 31.08.2014 er omregnet til gjeldende kurs transaksjonsdagen.

Selvassurandør

Staten opererer som selvassurandør. De ansatte er sikret av forsikringsordninger i Statens pensjonskasse i tillegg til at de er dekket av reiseforsikringer på tjenestereiser.

Likviditetsbeholdning

I likviditetsbeholdningen i kontantstrømoppstillingen inngår kun bankinnskudd i Norges Bank.

Statens konsernkontoordning

Statens virksomheter omfattes av statens konsernkontoordning. Ordningen innebærer at alle innbetalinger og utbetalinger daglig gjøres opp mot Norsk Romsenters konto i Norges Bank.

Kontantstrømoppstilling

Kontantstrømoppstillingen er utarbeidet etter den direkte modellen tilpasset statlige virksomheter

Sammenligningstall

Resultat pr 31.12.2014 er sammenlignet med Resultat pr 31.12.13. Balansen viser balanse pr 31.12.2013 og saldo pr 31.12.2014.

Note 1 Driftsinntekter		
	201412	201312
Inntekt fra bevilgninger		
Årets bevilgning fra overordnet departement	58 300 000	52 500 000
Årets bevilgning fra andre departement, belastningsfullmakt*	0	0
- brutto benyttet til investeringer i immaterielle eiendeler og varige driftsmidler av årets bevilgning	-7 725 911	-5 334 988
+ utsatt inntekt fra forpliktelse knyttet til investeringer (avskrivninger)	593 301	575 158
Sum inntekt fra bevilgninger	51 167 390	47 740 170
Inntekt fra tilskudd og overføringer		
<i>Inntekt fra tilskudd og overføringer fra andre statlige forvaltningsorganer / etater</i>		
Tilskudd fra NFR	293 624	82 142
Tilskudd fra andre statlige virksomheter	9 164 944	8 447 633
<i>Sum inntekt fra tilskudd og overføringer fra andre statlige forvaltningsorganer / etater</i>	9 458 568	8 529 775
Sum inntekt fra tilskudd og overføringer	9 458 568	8 529 775
Salgs- og leieinntekter		
Salgsinntekt avgiftspliktige tjenester	500 292	396 710
Prosjektinntekter (Salgsinntekt tjenester, avgiftsfri)	79 865 833	52 905 710
Eksterne refusjonsinntekter	1 252 919	4 482 136
Kommunikasjon fiberkabel	19 649 754	19 649 754
Sum salgs- og leieinntekter	101 268 798	57 784 556
Andre driftsinntekter		
Uoppjent inntekt	0	898 074
Andre inntekter	0	0
Sum andre driftsinntekter	0	898 074
Sum driftsinntekter	161 894 757	114 952 576

Note 2 Lønn og sosiale kostnader

	201412	201312
Lønninger	22 830 183	23 991 268
Feriepenger	2 895 936	2 963 239
Arbeidsgiveravgift	4 232 570	4 413 984
Pensjonskostnader*	3 448 665	4 008 651
Sykepenger og andre refusjoner	-257 940	-774 099
Andre ytelser	1 888 390	1 084 863
Sum lønn og sosiale kostnader	35 037 805	35 687 906

Antall årsverk: 37 39

* Nærmere om pensjonskostnader

Pensjoner kostnadsføres i resultatregnskapet basert på faktisk påløpt premie for regnskapsåret. Premiesats for 2014 er 13,85 prosent. Premiesatsen for 2013 var 15,27 prosent.

Note 3 Andre driftskostnader

Andre driftskostnader	201412	201312
Husleie	3 383 672	2 499 735
Vedlikehold egne bygg og anlegg	0	0
Vedlikehold og ombygging av leide lokaler	3 368	0
Andre kostnader til drift av eiendom og lokaler	1 224 060	1 033 696
Reparasjon og vedlikehold av maskiner, utstyr mv.	70 870	0
Mindre utstyrskaffelser	257 125	872 998
Leie av maskiner, inventar og lignende	363 393	398 273
Konsulenter og andre kjøp av tjenester fra eksterne	9 379 061	11 277 913
Reiser og diett	4 101 574	4 635 636
Øvrige driftskostnader*	7 505 073	4 405 848
Sum andre driftskostnader	26 288 195	25 124 099

* Av dette er 2.550.138 overføringer til andre samarbeidsparter, i avtalene med Klima- og miljødep. og Utenriksdep.

Note 4 Varekostnader

Varekostnader er kostnader som gjelder aktiviteter/prosjekter som går mot tilsvarende inntekt

Beskrivelse	201412	201312
Refusjoner Radarsat/AISSAT		5 397 943
Samarbeid Skog - UD/Norad	558 500	2 171 102
Andøya/Solar-B - avtale med ESA	26 798 848	24 850 494
Avtaler med US Geological Survey og NOAA	5 547 424	6 865 788
Fiberkabelavtale med Space Norway	19 649 754	19 649 754
Avtaler med NASA	46 837 937	21 270 401
Sum varekostnader	99 392 463	80 205 482

Endring av refusjoner. Kostnadene føres nå på balansekonto.

Note 5 Varige driftsmidler

	Tomter	Bygninger	Infrastruktur- eiendeler	Maskiner, transportmidler	Driftslosøre, inventar, verktøy o.l.	Anlegg under utførelse	Beredskaps- anskaffelser	Sum
Anskaffelseskost 01.01.2015	0	0	0	0	0	4 386 845	4 742 513	9 129 357
Tilgang i 2015	0	0	0	0	0	457 395	7 268 516	7 725 911
Avgang anskaffelseskost i 2015 (1)	0	0	0	0	0	0	0	0
Fra anlegg under utførelse til annen gruppe i 2015	0	0	0	0	0	146 836	-146 836	0
Anskaffelseskost 201412	0	0	0	0	0	4 991 076	11 864 193	16 855 268
Akkumulerte nedskrivninger 01.01.2015	0	0	0	0	0	0	0	0
Nedskrivninger i 2015	0	0	0	0	0	0	0	0
Akkumulerte avskrivninger 01.01.2015	0	0	0	0	0	2 254 271	0	2 254 271
Ordinære avskrivninger i 2015	0	0	0	0	0	593 301	0	593 301
Akkumulerte avskrivninger avgang i 2015 (1)	0	0	0	0	0	0	0	0
Balanseført verdi 201412	0	0	0	0	0	2 143 504	11 864 193	14 007 696
Avskrivningssatser (levetider)	Ingen avskrivning	10-60 år dekomponert lineært	Virksomhets- spesifikt	3-15 år lineært	3-15 år lineært	Ingen avskrivning	Virksomhets- spesifikt	
<u>Avhendelse av varige driftsmidler i 2015:</u>								0
Vederlag ved avhendelse av anleggsmidler								0
- Bokført verdi avhendte anleggsmidler		0	0	0	0	0	0	0
= Regnskapsmessig gevinst/tap		0	0	0	0	0	0	0

Note 6 Finansinntekter og finanskostnader

	201412	201312
Finansinntekter		
Renteinntekter	10 866 292	11 357 215
Agiogevinst	10 326	0
Annen finansinntekt	0	14 220
Sum finansinntekter	10 876 618	11 371 435
Finanskostnader		
Rentekostnad	10 866 292	11 357 215
Nedskrivning av aksjer	0	0
Agiotap	0	0
Annen finanskostnad	0	390
Sum finanskostnader	10 866 292	11 357 605

Grunnlag beregning av rentekostnad på investert kapital

	201412	201312	Gjennomsnitt i perioden
Balanseført verdi immaterielle eiendeler	0	0	0
Balanseført verdi varige driftsmidler	14 007 696	6 875 086	10 441 391
Sum	14 007 696	6 875 086	10 441 391
Antall måneder på rapporteringstidspunktet:			12
Gjennomsnittlig kapitalbinding i år 2014:			10 441 391
Fastsatt rente for år 2014:			1,79
Beregnet rentekostnad på investert kapital:*			18 690 090

Note 7 Innskutt og opptjent virksomhetskaper (nettobudsjetterte virksomheter)

Stortinget har gitt ved særskilt vedtak samtykke til unntak fra bruttoprinsippet, jf. Bevilgningsreglementet §3, fjerde ledd. Unntaket er bekreftet for 2014 ved at det er gitt nettobevilgning under utgiftspost 50, jf. Prop 1 S (2013-2014) og Innst. 8S(2013-2014).

Storingsvedtaket innebærer at i tillegg til bevilgning over post 50-post, kan NRS disponere eksterne inntekter fullt ut til virksomhetens formål. Virksomheten disponerer eventuelt positivt årsresultat og har ansvaret for å dekke eventuelt negativt årsresultat.

Innskutt virksomhetskaper

Innskutt virksomhetskaper IB	0
Endring i innskutt virksomhetskaper	0
Innskutt virksomhetskaper 201412	0

Opptjent virksomhetskaper

Opptjent virksomhetskaper IB	-9 595 367
Underskudd bevilgningsfinansiert virksomhet belastet opptjent virksomhetskaper	77 355
Overført fra årets resultat	-670 672
Opptjent virksomhetskaper 201412	-10 188 684

Note 8 Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten

	201412	201312
Tilskudd fra staten til andre	54 066 399	41 654 259
Tilskudd til andre statlige regnskaper	14 391 639	18 191 569
Tilskudd til utlandet	483 960 238	445 484 095
Sum utbetalinger av tilskudd til andre	552 418 276	505 329 923

Tilskudd utbetalt pr 31.12.14	Beløp
Post 70 - ESA kontingent	160 864 119
Post 71 - ESA int. romvirksomhet	343 338 068
Post 72 - Følgemidler	37 185 173
Post 73 - EUs romprogrammer	-
Post 74 - Nasjonal infrastruktur og tekniske aktiviteter	11 030 916
Sum tilskuddsforvaltning	552 418 276

Norsk Romsenter har mottatt tilskudd fra Nærings- og fiskeridepartementet på til sammen 691 300 mill. kroner i 2014, bortsett fra tilskuddet til Galileoprogrammet, som betales av Utenriksdepartementet. Tilskuddene er en del av statens bidrag til forskning og utvikling og gis prinsipielt for et år av gangen ved vedtak i Stortinget. Norsk Romsenter har frihet innenfor gitte rammer til å disponere midlene. Størstedelen av midlene brukes til å dekke forpliktelser overfor ESA. Disse forpliktelsene er som regel av flerårig karakter, mens tilskuddene til nasjonal aktivitet og nasjonal infrastruktur kun er ettårig.

Norsk Romsenter har avtale med Nærings- og fiskeridepartementet om å være fritatt for valutakursrisiko i programmene innenfor internasjonal romvirksomhet ved at det skal foretas et oppgjør mellom partene ut fra forskjellen mellom den faktiske valutakurs ved betaling av ESA-programmene og den valutakurs som var lagt til grunn da tilskuddet ble gitt. Dessuten justeres tilskuddet for endringer i de oppkalte beløp. Tilskuddet vil ut fra dette bli redusert eller øket.

Note 9 Kundefordringer

	201412	201312
Kundefordringer til pålydende	7 500 165	2 242 718
Avsatt til forventet tap (-)	0	0
Sum kundefordringer	7 500 165	2 242 718

Note 10 Andre kortsiktige fordringer

	201412	201312
Forskuddsbetalt lønn	0	0
Reiseforskudd	22 400	10 013
Personallån	0	0
Andre fordringer på ansatte	176	346
Forskuddsbetalte kostnader	33 268	1 308 518
Andre fordringer*	-195	91 254
Fordring på datterselskap mv.	0	0
Sum andre kortsiktige fordringer	55 649	1 410 131

Note 11 Avregning bevilgningsfinansiert virksomhet (nettobudsjetterte virksomheter)**1) Inntektsført bevilgning og inntekt fra tilskudd og overføringer**

Avregningen er å anse som en forpliktelse. Forpliktelsen skal spesifiseres og knyttes til de oppgavene/formålene de er ment å finansiere.

	201412	201312	Endring
<i>Fagdepartementet</i>			
Sum fagdepartement	0	0	0
<i>Andre departementer</i>			
Norad	-110 664	-603 787	-493 123
Klima- og miljødepartementet	-5 267 192	-4 855 440	411 752
Utenriksdepartementet	-256 941	-21 513	235 428
Sum andre departementer	-5 634 797	-5 480 740	154 057
<i>Andre disponeringer</i>			
Sum andre disponeringer	0	0	0
Sum avregning bevilgningsfinansiert virksomhet	-5 634 797	-5 480 740	154 057
Årets korreksjon direkte mot avregninger (kongruensavvik)			
Endring i avregning bevilgningsfinansiert virksomhet i balansen			0
Korrigerings av avsetning for feriepenger (ansatte som går over i annen statlig stilling)			0
Spesifikasjon av andre korreksjoner direkte mot avregninger			0
Avregning bevilgningsfinansiert virksomhet i resultatregnskapet	77 355		0

2) Ikke inntektsført bevilgning, tilskudd og overføringer

	201412	201312	Endring
<i>Fagdepartementet</i>			
Sum fagdepartementet	0	0	0
<i>Andre departementer</i>			
Sum andre departementer	0	0	0
Sum ikke inntektsført bevilgning	0	0	0

Note 12 Opptjente, ikke fakturerte inntekter / Forskuddsbetalte, ikke opptjente inntekter**Opptjente, ikke fakturerte inntekter (fordring)**

	201412		201312
740 - Solar B	6 862 275		5 264 214
	0		0
	0		0
Sum opptjente, ikke fakturerte inntekter	6 862 275		5 264 214

Forskuddsbetalte, ikke opptjente inntekter (gjeld)

	201412		201312
Prosjekt 3...	0		0
Sum forskuddsbetalte, ikke opptjente inntekter	0		0

Note 13 Bankinnskudd, kontanter og lignende

	201412	
Innskudd statens konsernkonto (nettobudsjetterte virksomheter)	182 315 948	
Øvrige bankkontoer	0	
Håndkasser og andre kontantbeholdninger	0	
Sum bankinnskudd og kontanter	182 315 948	

Note 14 Annen kortsiktig gjeld

	201412		201312
Skyldig lønn	0		-10 338
Annen gjeld til ansatte	2 514 608		2 646 997
Påløpte kostnader	2 668 026		2 260 558
Avsetning NORSAT	2 550 000		
Valutaavregning NFD	-546 700		1 855 487
Avsatte midler post 72	13 843 690		17 628 862
Avsatte midler post 73	137 000 000		
Avsatte midler post 74	16 850 589		8 781 506
Sum annen kortsiktig gjeld	174 880 213		33 163 073

Note 15 Finansielle anleggsmidler og langsiktig gjeld

Postene under finansielle anleggsmidler og langsiktig gjeld knytter seg i sin helhet til periodisering av forpliktelser.

Norsk Romsenter og Space Norway AS (tidligere Norsk Romsenter Eiendom AS) etablerte i 2003 fiberoptisk forbindelse mellom Svalbard og fastlandet. Dette ble gjort for å sikre at Svalbard Satellittstasjon har konkurransedyktig telekommunikasjon slik at de store satellitteierne i verden fortsatt vil velge Svalbard som sitt foretrukne sted for å kommandere, og ta ned data fra, satellitter i polare baner.

Prosjektet ble finansiert gjennom en avtale mellom Norsk Romsenter på norsk side og den amerikanske værvarslingstjenesten NOAA og romorganisasjonen NASA på amerikansk side. I avtalen forpliktet Norsk Romsenter seg til å levere telekommunikasjonstjenester til disse to organisasjonene i 25 år.

Som et ledd i denne etableringen inngikk Norsk Romsenter i 2003 en avtale med Space Norway AS slik at dette selskapet ble tilført likvide midler til å få gjennomført de nødvendige investeringer for å kunne levere tjenesten.

Det er således Norsk Romsenter som har avtalen med NASA og NOAA om å levere tjenester til disse organisasjonene og dermed også den forpliktelsen dette medfører. Norsk Romsenter benytter Space Norway AS som underleverandør til å produsere tjenestene. Space Norway AS eier fiberforbindelsen og produserer tjenestene.

I Norsk Romsenters driftsresultat fremkommer periodiseringen av disse transaksjonene som andre driftsinntekter fra tjenesteleveranse til NASA og NOAA og varekostnader for leveransen fra Space Norway AS. Siden det var betydelige beløp involvert i transaksjonene som ble gjennomført i 2003 er det også beregnet finansieringselementer som ledd i periodiseringene. Dette fremkommer som rentekostnader forbundet med forpliktelsen til NASA og NOAA over 25 år og som renteinntekter for betalingen av de fremtidige varekostnadene til Space Norway AS. Periodiseringstransaksjonene har ikke har gitt noen netto resultateffekt.